

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки та психології дошкільної**

Формування у дітей дошкільного віку мотиваційної готовності до навчання в школі

**Дипломна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:
студентка 6 курсу, 608 групи
спеціальності 012 «Дошкільна
освіта»
Андрушко Марія Володимирівна
Керівник: доктор педагогічних
наук, проф. **Олійник М. І.**

До захисту допущено
Протокол засідання кафедри № _____
від _____ 2022 р.
Зав. кафедри _____ проф. Олійник М. І.

АНОТАЦІЯ

Андрушко М.В. Формування у дітей дошкільного віку мотиваційної готовності до навчання у школі. – Магістерська робота.

Важливим завданням будь-якого освітнього закладу є різнобічний розвиток особистості кожної дитини, її соціальна адаптація у суспільстві. В наш час актуальності набуває проблема готовності до навчання. Одним із основних компонентів психологічної готовності до школи є мотиваційна готовність.

Особливо гостро питання готовності дитини до шкільного життя стосується батьків майбутніх першокласників та закладів дошкільної освіти. У роботі визначено особливості розвитку мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі: сформована позиція школяра, вміння керувати своєю поведінкою та розумовою діяльністю, сформованість певного світогляду, готовність до оволодіння провідною в молодшому шкільному віці навчальною діяльністю. Охарактеризовано особливості формування вміння спостерігати, аналізувати, повірювати та узагальнювати явища та події на цій основі робити висновки. Розглянуто структуру мотивів навчання дітей старшого дошкільного віку. Обґрунтовано важливість мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі.

Проведений системний аналіз науково-методичних праць свідчить, що важливою є проблема наступності в навчанні і вихованні дітей дошкільного віку (Л.Артемова, О.Проскура, О.Савченко). Сутність поняття готовності дитини до школи полягає в цілісному особистісному розвитку кожної дитини, створенні середовища для повної соціальної та особистісної життєдіяльності дитини, її творчого розвитку, навчання, виховання, реалізації пізнавальних потреб протягом дошкільного дитинства та планового переходу до вищих освітніх ступенів

Ключові слова: *мотивація, готовність до навчання у школі, мотиваційна готовність до школи, рівень готовності, навчання у школі, адаптація дитини.*

ANNOTATION

Andrushko M.V. **Formation of preschool children's motivational readiness to study at school.** – Master thesis.

An important task of any educational institution is the versatile development of each child's personality, his social adaptation in society. Nowadays, the problem of readiness for learning is gaining relevance. One of the main components of psychological readiness for school is motivational readiness. The issue of a child's readiness for school life is especially acute for parents of future first-graders and preschool education institutions. The work identifies the specifics of the development of motivational readiness of older preschool children to study at school: the formed position of the student, the ability to manage his behavior and mental activity, the formation of a certain worldview, readiness to master the educational activities leading in the younger school age. The peculiarities of the formation of the ability to observe, analyze, believe and generalize phenomena and events on this basis and draw conclusions are characterized. The structure of learning motives of older preschool children is considered. The importance of the motivational readiness of older preschool children to study at school is substantiated.

The conducted systematic analysis of scientific and methodological works shows that the problem of continuity in education and upbringing of preschool children is important (L. Artemova, O. Proskura, O. Savchenko). The essence of the concept of a child's readiness for school consists in the holistic personal development of each child, the creation of an environment for the full social and personal life of the child, his creative development, learning, upbringing, the realization of cognitive needs during preschool childhood and the planned transition to higher educational degrees

Key words: motivation, readiness for schooling, motivational readiness for school, level of readiness, schooling, child adaptation.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1	10
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ	10
1.2. Психолого-педагогічні підходи до проблеми мотивації.....	10
1.2. Мотивація як основний чинник активізації освітньо-виховного процесу в ЗДО.	18
РОЗДІЛ 2	24
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ	24
2.1. Особливості мотиваційної діяльності дітей старшого дошкільного віку .	24
2.2. Теоретичне обґрунтування мотиваційної готовності дітей до навчання у школі.....	26
2.3. Організаційно-педагогічні умови формування у дітей старшого дошкільного віку мотиваційної готовності до навчання у школі	33
Висновки до 2-го розділу	36
РОЗДІЛ 3	38
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ	38
3.1 Констатувальна діагностика мотиваційної готовності дітей до навчання у школі.....	38
3.2. Практичні рекомендації фахівцям та педагогам, щодо формування мотиваційної готовності у дітей дошкільного віку.	42
3.3. Перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов формування мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі.....	47
Висновки до 3-го розділу	53
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови розвитку суспільства вимагають від освітньої системи, яка тільки реформується, створення новітніх механізмів адаптації та апробації змісту програм освіти. Це зумовлено зміною потреб суспільства, як у культурному, так і в економічному середовищі. Зміни зачіпають всі рівні освіти, в тому числі і дошкільну освіту, завдання якої обумовлено оновленням змісту навчання та виховання, постановкою завдань формування у дітей прийомів самостійного отримання знання і розвитку активної життєвої позиції. Оскільки нині найгостріші проблеми у сфері навчання та виховання пов'язані з недостатньою мотивацією учнів до навчання, дослідження специфіки розвитку та формування мотиваційної сфери особистості дітей старшого дошкільного віку в контексті оволодіння ними навчальною діяльністю набуває особливого значення.

Сформованістю психічних процесів та особистих якостей, що є важливими для оволодіння навчальною діяльністю визначається особистісний чинник готовності дитини до шкільного навчання. Перш за все, готовність підростаючого дошкільника до навчання у школі забезпечує його пристосування до норм і правил колективного співіснування, формує та стимулює бажання вчитися, спілкуватися з однолітками, оволодівати соціальною роллю учня загалом.

Одним із найважливіших етапів життя дитини є її вступ до школи. Бажання дитини вчитись відіграє важливе значення, адже така потреба гарантує позитивне ставлення до подальшого розвитку і вдосконалення та робить її адаптивною і чутливою до нових соціально-значущих впливів і змін. На жаль, таке бажання у старших дошкільників може бути поверхневим і нести необґрунтований характер: дитина прагне оволодіти новою соціальною роллю школяра, яка захоплює своєю зовнішньою атрибутикою (форма, портфель, книжки, свій куточок для підготовки уроків) та традиційністю (в школу ідуть всі діти, там своє життя, захоплююче й цікаве), з роллю школяра пов'язане нове ставлення з боку батьків та однолітків тощо. Формування мотиваційної

готовності до навчання в школі, прямо впливає на подальшу успішність та якість засвоєння і формування нових знань, тому, важливо обов'язково формувати мотиваційну готовність.

Проблематиці мотиваційної готовності дитини до систематичного навчання в школі присвятили своє дослідження багато науковців, зокрема М.Безруких, Л.Божович, Т. Дуткевич, Д. Ельконіна, О. Запорожця, Г. Костюка, О. Кравцової, Н. Непомнящої, Н. Ніжегороднеца, Р.Павелків, М. Поддьякова, В. Сухомлинського, О.Цигипало, В.Шадрікова та інших. У дослідженнях світових педагогів та психологів також знайшла своє місце проблема мотиваційної готовності дитини до школи: Л.Венгер, Г.Гетпер, Я.Йирасек, А.Керн, Й.Швайцар, С.Штребел.

Важливого значання має психологічна готовність до навчання, а питання мотиваційної готовності є тільки однією з її складових. Комплексним показником готовності, є психологічна готовність до школи, що дозволяє прогнозувати успішність чи не успішність навчання першачка. Психологічна готовність включає декілька критеріїв психічного розвитку і має багатоаспектне значення: охоплює фізіологічну, психологічну (особистісну, соціальну, інтелектуальну) та педагогічну зрілість дитини.

Важливим компонентів психологічної готовності до шкільного навчання є мотиваційна готовність. Мотиваційна готовність до школи означає наявність у дитини розвиненої потреби в знаннях, уміннях і навичках, а також бажання їх вдосконалювати. Це необхідна умова ефективної адаптації дитини до школи, прийняття нею «статусу учня». Якщо не сформовані мотиви навчання, дитині важко звикнути до нових умов, колективу та вчителя, засвоювати навчальний матеріал, що може призвести до стану дезадаптації.

Формування мотиваційної готовності є важливою умовою подальшого успішного процесу навчання та швидкої адаптації дитини до шкільних умов. Поняття готовності до школи вчені пояснюють як необхідний і достатній рівень психічного розвитку дитини для засвоєння вимог програми навчання в

конкретних умовах навчання. Готовність дитини до школи є одним із найважливіших результатів розвитку особистості в дошкільному віці.

На сучасному етапі розвитку освіти, організація освітніх процесів вимагає пошуку нових, більш ефективних психолого-педагогічних підходів, спрямованих на зміну методів навчання відповідно до вимог. Вирішення цієї проблеми передбачає визначення цілей і принципів організації навчання і виховання в дошкільних навчальних закладах. Основною метою роботи з дошкільниками є виявлення ступеню розвитку показників готовності, які (їх корекція, наявність чи асоціація) можуть служити засобом протидії дезадаптованості в школі або використовуватися як фактори, що сприяють адаптації в школі.

Враховуючи актуальність даної проблеми, було обрано тему дослідження: « Формування у дітей дошкільного віку мотиваційної готовності до навчання у школі ».

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування основних чинників організаційно-педагогічних умов мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі.

Об'єкт дослідження – мотиваційна готовність дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі.

Об'єкт, предмет і мета зумовили визначення наступних **завдань** магістерського дослідження:

1. Аналізуючи психолого-педагогічну літературу визначити основні критерії мотиваційної готовності дошкільників до навчання в школі.
2. Вивчення рівня мотиваційної готовності старших дошкільників до шкільного навчання.
3. Визначити та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов у формуванні мотиваційної готовності до школи у дошкільників.

4. Розробити практичні рекомендації та зауваги педагогам та батькам, щодо формування мотиваційної готовності дітей до навчання у школі.

Вивчення рівня мотиваційної готовності старших дошкільників до шкільного навчання.

Методи наукового дослідження. Для реалізації поставлених у роботі завдань використовувалися такі методи: аналіз, систематизація, порівняння та узагальнення різних поглядів на досліджувану проблему в галузі педагогіки з метою визначення науково - методологічних засад здійснення комплексного навчально-виховного процесу, стану розробленості проблеми та перспективних напрямків її розв'язання; емпіричні: психолого-педагогічний аналіз (спостереження) з метою виявлення рівня знань старших дошкільників; психолого-педагогічні експерименти констатувального та формувального характеру; методи обробки даних: якісний аналіз та кількісна обробка результатів.

Елемент наукової новизни одержаних результатів дослідження полягає в тому, що поглиблено та уточнено: вікові закономірності та особливості розвитку мотиваційної сфери дітей старшого дошкільного віку. Розроблено рекомендацій батькам для використання у процесі формування мотиваційної готовності до навчання в школі у дітей дошкільного віку.

Результати й матеріали дослідження можуть бути використані в роботі закладів дошкільної освіти, центрах розвитку дитини, загальноосвітніх школах різних типів, у системі вищої педагогічної освіти під час підготовки вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкових класів, у процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та в системі післядипломної педагогічної освіти.

Теоретичне значення роботи полягає в узагальненні основних компонентів та критеріїв мотиваційної готовності дітей до шкільного навчання, розробці організаційно-педагогічних умов формування мотиваційної готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів під час професійної діяльності, професійної підготовки фахівців закладів освіти – вихователів, вчителів, методистів, психологів, завідувачів тощо; у можливості застосування рекомендацій батьками у процесі формування мотиваційної готовності до навчання в школі у дітей дошкільного віку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерське дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Професійна підготовка педагогічних кадрів закладів дошкільної освіти в контексті євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0121U110897).

Тему магістерської роботи затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол №3 від 05 жовтня 2021 року).

Структура роботи та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. У тексті містяться 4 таблиці, 4 рисунки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ

1.2. Психолого-педагогічні підходи до проблеми мотивації

Вивчення мотивації безпосередньо пов'язане з пошуком джерел активності людини, завдяки якій виникають спонукальні сили, незалежно від виду діяльності та визначається спрямованість поведінки людини. Враховуючи це дослідницьке питання мотивація має велике соціальне значення. Мотиви трактуються як уявлення та ідеї, почуття та переживання, потреби та потяги, бажання та звички, думки і почуття, обов'язки, морально-політичні настанови та думки, психічні процеси, стани та властивості особистості, предмети зовнішнього світу, ставлення і навіть обумовленість існування людини.

У роботах психологів і педагогів сформульовано методичні засади дослідження проблеми мотивації, яка вважається однією із основних утворень особистості. У дослідженнях даної проблеми звертається увага на складність і якісну неоднорідність структури мотиваційної сфери. Так, взаємодію та взаємопов'язаність зовнішніх і внутрішніх установленостей розвитку особистості та її мотиваційну сферу вивчали: Б.Г. Ананьєв, В.Г. Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн. Змінам в розвитку і формуванні мотивації присвятили свої праці В.К. Вілюнас, Д.Б. Ельконін, Л.В. Занков, Г.С. Костюк, Т.І. Шамова, Ю.А. Шаров.. Джерела мотивації розглянуто у роботах В.Г. Асєєва, С.С. Занюка, І.А. Джидар'яна, О.Г. Ковальова, Г.С. Сухобської.

Незважаючи на сучасні розробки, психолого-педагогічний підхід до мотивації так і не став предметом окремого аналізу. Зокрема, немає комплексних досліджень моністичних концепцій, які б зображали сучасний стан проблеми мотивації, який є надзвичайним актуальним.

Проблеми поведінкових та діяльнісних мотивів широко представлені в деяких теоретичних і експериментальних дослідженнях. Проте, через складність

предмета дослідження та певні відмінності в розумінні змісту основних понять виникли різні підходи до аналізу проблеми мотивів.

Первісне значення слова «мотив» визначається ним латинським коренем «*movere*», що в перекладі означає «рухати», «штовхати». У психології та педагогії словники трактують термін по-різному:

- 1) як спонукання до діяльності, пов'язаної із задоволенням потреб суб'єкта;
- 2) як об'єктивно спрямовану діяльність певної сили;
- 3) як об'єкт (матеріальний чи ідеальний), який мотивує та визначає вибір способу дій;
- 4) як усвідомлена причина, що формує основу, вибір дій та вчинків особистості.

На даний час, у психології існує два підходи до розуміння сутності закономірності - моністичний та інтегральний. За моністичним підходом мотив розглядається як специфічне психологічне явище. Поширені такі погляди на мотив: як необхідність, як мета, як намір, як властивість особистості (особистісні схильності) залежно від умов. Окремо від крім того, є розуміння мотиву як формулювання та способу задоволення.

Розглянемо детальніше згадані вище моністичні концепції, що проливають світ на сучасний стан проблеми мотиву. Викройка по необхідності. Найбільша форма точки зору полягає в тому, що людина, мотивована усвідомленою потребою, є активною. (Л.І. Божович, В.О. Іванников, О.Г. Ковальов, К.К. Платонов, С.Л. Рубінштейн та ін.). На думку Є.П. Ільїна, це твердження є слушним, але з низкою зауважень: потреба не повністю пояснює вчинок; прийняття потреби як мотиву призводить до того, що називається задоволенням мотиву, що не відповідає дійсності; тому діяльність стає безцільною; ми починаємо ділити мотиви на спадкові та набуті, що є помилковим твердженням.

О.М. Леонтьєв, зазначає, що мотив є ціллю (предмет задоволення потреби). Вчений пояснює, що мотив – це не переживання потреби, а те, на що спрямована діяльність, тобто предмет [42]. Але дехто з науковців критикує певні припущення Леонтьєва (Л.І. Божович, Ф.Є. Василюк, В.К. Вілюнас, В.О.

Іванников, І.В. Імедадзе). Насамперед, Ф.Є.Василюк підкреслює, що спонукальним фактором є не сам об'єкт, а його значення для суб'єкта. Л.І.Божович, задоволення потреб індивіда є не мотивом, а стимулом, який реалізує потребу.

Мотив як спонукання. Причиною, дією чи вчинком можуть бути не тільки бажання, прагнення людини, а й зовнішні фактори (стимули). Тому все більше психологів (В.К. Вілюнас, В.І. Ковальов, М.Ш. Магомед-Емінов, Дж. Наттен, Г. Олпорт та ін.) доходять до результату, що мотив — це усвідомлене зсередини бажання, яке відображає бажання діяти. Проте, як справедливо зазначає А.А. Файзуллаєва « хвилювання, що грає енергетичну роль, не повністю розкриває сутнісну сторону мотиву » [43, с. 176].

Мотив як намір. Л.І.Божович вважає наміри як мотивацію поведінки в тих випадках, коли функцію останніх виконують уже прийняті рішення. У «Психологічному словнику» звертається увага на свідомий і вольовий характер спонуки до дії і поведінки, яка при тривалому збереженні для особистість як вектор дій, спрямованих на задоволення цієї потреби [31]. Так що наміри відіграють роль мотиваційної інструкції. Проте, знання намірів людини може лише відповісти на питання, що саме те, що (планувальник) хоче зробити намагається досягти (шляхом постановки мети), але не може отримати прямі відповіді на те, чому людина діє певним чином.

Мотивація як стійка властивість особистості (особистісна диспозиція). Деякі вчені [42] розглядають риси особистості та риси характеру як мотиви. Західна психологія окреслює диспозиційний напрям особистості, фіксовані та змінні чинники особистісного розвитку. Представники цього напрямку (Дж. Аткинсон, Б.В. Зейгарник, В.С. Мерлін, Г. Мюррей, Р. С. Немов, К.К. Платонов та інші) покликані показати, що сталі риси особистості визначають поведінку і діяльність, так як і зовнішні подразники. Проте, багато особистих схильностей є радше потребами, ніж мотивами; вони не дозволяють нам відповісти питання: навіщо, з якою метою виконується дія.

Мотивація як умова чи стан. Прихильники цього підходу (Дж. Гілфорд, Р. О. Пілоян, Е. Р. Хілгард та ін.) стверджують, що мотив є особливим станом людини, яка його змушує діяти чи не діяти. Ідея – це спонукання до дії. Мотив як формулювання. Це розуміння мотиву пропонує польський психолог і психотерапевт К. Обуховський. Під мотивом він розуміє формулювання цілі та засоби їх досягнення. Формулювання допомагає людині усвідомити мету вчинку і прийняти рішення. про його початок. Однак незрозуміло, чому формулюються та вербалізуються цілі та шляхи їх досягнення дають змогу людині почати діяти, тобто трактування мотиву цими вченими не відповідає на питання про причини дій і вчинків.

Мотив як задоволення (В.Г. Асєєв, А.Г. Ковальов, Якобсон та інші). Якобсон використовує термін «задоволеність», який за Е.П. Ільїна, помітно змінює сутність цього питання, тому що задоволення є результатом досягнення мети (задоволення потреби), емоційний стан, що виникає внаслідок усвідомлення мотиву. Отже, задоволення не може бути самодостатнім ні мотив, ні фактор, що здійснює впливає на його створення, через те що результат та наслідки не можуть бути причиною самі по собі.

Отже, аналіз моністичних підходів до розуміння природи мотиву засвідчив, що спроб знайти визначення мотиву є досить багато. М.Ш. Магомед-Емінов, Д.М. Узнадзе та ін.) мотив по праву можна вважати складним психологічним утворенням з кількох компонентів, оскільки детермінація поведінки і дії визначається сукупністю факторів, кожен з яких виконує свої функції в цілісному процесі детермінації. На думку В. Г. Леонтьєва, « зразок — це складова частина, тобто цілісний спосіб організації діяльності людини », що поєднує в собі пізнавальну, потреби та регулятивно-виконавчу функції, які можна визначити як її складові частини. [43].

О.В. Малихіна у своїх роботах зазначає, що всі дорослі психологічні явища (потреба, мета, намір, стан тощо) можуть вилікувати формування певного мотиву, але жоден із них не може його замінити, оскільки вони є лише його переплетеннями та компонентами. Тобто, «мотив особистості – це і потреба, і

ціль, і намір, і спонукання, і властивості особистості, що детермінують поведінку людини. У кожному конкретному випадку може бути взятий як основа дії або вчинку різний набір компонентів, унаслідок чого «народжується» новий мотив» [46, с. 32].

Розглянувши погляди вчених на природу мотиву, і здійснивши їх наліз, ми дійшли підсумку, що мотивце внутрішнє прагнення особистості до певного типу діяльності (дії, спілкування, поведінка), пов'язані із задоволенням конкретної потреби. Мотивами можуть бути ідеали, інтереси, прагнення, цінності. Однак відповідно до вищевикладеного причиною все ще є потреби особистості (від базового, життєвого, біологічного до вищого, соціального).

Мотиви мають свою класифікацію. На сьогодні у психології не існує загальновизнаної класифікації мотивів: « ...класифікацій мотивів рівно стільки, скільки є підстав для їх класифікації » [1, с. 64].

З огляду на загальне уявлення про мотиваційну сферу людини, мотиви можна класифікувати за:

- характер участі у заняттях - пізнавальні, пізнавальні та реальні мотиви (О. М. Леонт'єв);
- час (тривалість) обумовлення діяльності – віддалена чи близька мотивація (Б.Ф. Ломов);
- суспільно-суспільного та вузькоколичнісного значення (П. М. Якобсон);
- участь у самій діяльності або у факторах за її межами, - широкі та вузькі особистісні соціальні мотиви (Л.І. Божович);
- специфічний вид діяльності – соціально-розважальна, навчально-професійна;
- характер спілкування - діловий та емоційний (П.М. Якобсон).

Велика частина психологів вважають поняття «мотив» вужчим за поняття «мотивація». На даному етапі розвитку науки мотивація як психічний феномен трактується по-різному. Розгляньмо, їх:

- сумісність факторів, що збуджують і направляють поведінку (Ж. Годфруа, К. Мадсен, О.В. Малихіна);

- груповість мотивів (К.К. Платонов);
- потяги з урахуванням колективності ситуативних чинників (С.С. Занюк);
- потяг, який визначає діяльність організму та визначає її спрямованість (В.І. Ковальов, О.Я. Савченко);
- процес психічного регулювання конкретних дій (М.Ш. Магомед-Емінов);
- послідовну зміну дій мотиву і як механізм, що визначає виникнення, напрямок і можливості здійснення конкретних форм діяльності (І.А. Джидар'ян);
- сукупна система процесів, що відповідають за бажання щось робити і діяльність (В.К. Вілюнас);
- процес утворення мотиву (Є.П. Ільїн).

Відповідно, усі визначення мотивації можна віднести до двох областей, розглядаючи мотивацію як:

- структурне утворення, поєднання факторів або закономірностей;
- динамічне виховання, процес, що підтримує розумову діяльність людини на певному рівні.

Тому немає єдності не тільки в поглядах на співвідношення мотиву і мотивації, але й у розумінні сутності мотивації та її ролі в регуляції поведінки, що ускладнює вибір робочого визначення цього складного явища. .

Як підсумок, у нашому дослідженні ми розглядаємо мотивацію як ієрархну систему мотивів. Це дає підставу визначати мотивацію як складну багатоуровневу неоднорідну систему різноманітних стимулів (мотиваційних установ, мотиваційних утворень, емоцій та ін.), а також говорить про полімотивованості діяльності людини та домінуючих мотивах в її складі.

Аналіз складу мотивації дозволив виділити, що це єдність процесуальних і дискретних ознак, її бімодальна (позитивна і негативна) основа компоненти, а також чотири структурні компоненти: задоволеність діяльністю; важливість прямого результату; мотиваційна сила винагороди за діяльність; примусовий тиск на людину.

Перший елемент конструкції має умовну назву «гедонічний», а решта – спрямованими. При цьому перші і другі акцентують увагу на самій діяльності (її процесі і результат), а третій і четвертий - закріпити зовнішні фактори впливу. С.С. Занюк, аналізуючи структуру мотивації, вказує, що мотиви відносні стійкі особистісні утворення, проте мотивація вона включає не лише мотиви, а й ситуативні фактори (вплив різних людей, конкретних видів діяльності та ситуацій). Ситуаційні чинники динамічні, легко змінюються, тому є можливості впливати на них і діяльності в цілому. Інтенсивність актуальної мотивації складається з мотиваційної сили та інтенсивності ситуаційні детермінанти мотивації (вимоги та впливи інші люди, складність завдання тощо).

Певна тема (чи навіть набір тем), на думка С.С.Занюки не чітко визначає мотивацію вчинку. Необхідно враховувати роль факторів конкретна ситуація. Наприклад, надмірно складні навчальна діяльність, позитивна взаємодія відсутня з учителем призводить до зниження не тільки мотивації, а й ефективності дій.

Таким чином, комплексне та впорядковане подання мотиваційних складових у процесі навчання, виявилось продуктивним під час аналізу навчально-пізнавальної мотивації.

Сучасні у психологи широко обговорюють питання про види мотивації та їх ознаки розпізнання. Велика частина науковців в сфері психології (Є.П. Ільїн, Д.А. Кікнадзе, А.К. Маркова, М.О. Олехнович, Х. Хекхаузен, Д. Холл та ін.) підтримують виділення двох видів мотивації:

- 1) зовнішню мотивацію;
- 2) внутрішню мотивацію.

Зовнішня мотивація - це конструкт, що описує детермінацію поведінки в ситуаціях, де діють фактори які його ініціюють і регулюють, знаходяться за межами «Я» особистості чи поведінки. У психології існує запис про те, що зовнішня мотивація базується головним чином на винагородах, заохоченнях, покараннях або інших типах зовнішніх стимулів, які ініціюють і направляють бажану поведінку або гальмують чи корегують небажану поведінку.

Отже, аналіз наукових джерел дає змогу зробити висновок про віднесення зовнішніх мотивів підказки, не пов'язані безпосередньо зі змістом, процес і результати навчальної діяльності: вимоги педагогів, почуття обов'язку, бажання відчувати свою цінність серед друзів бажання уникнути неприємностей, покарання та догани з боку вихователів, бажання продемонструвати свої здібності, почуття власної гідності, бажання отримувати високі оцінки, бажання бути гіршим за інших, бажання уникнути негативних оцінок, розуміння важливості навчання для подальшого життя, бажання завоювати авторитет серед педагогів і батьків.

Внутрішні мотиви – конструкт для описання детермінації поведінки, коли чинники, що її провокують і регулюють, виникають зсередини особистісного «Я» та повністю знаходяться усередині самої поведінки. Отож, під внутрішніми мотивами навчальної діяльності варто вбачати спонукання, які відображають задоволення від процесу і безпосередніх результатів пізнавальної діяльності. Саме станом радості можна характеризувати внутрішню мотивацію, самозадоволення хід навчально-пізнавальної діяльності. Внутрішніх мотивів, на відміну від зовнішніх, ніколи не існує до і після діяльності. Вони завжди з'являються в сама дія, якщо остання викликає позитивну емоційні переживання або супроводжувати їх. Вниз до цих видів мотивів відносяться: задоволення від засвоєння нових знань і набуття нових навичок, бажання розвивати свої навички та «відкривати» нові знання.

Деякі психологи зазначають, що зовнішня і внутрішня мотивації можуть енергетизувати поведінкові дії та змінювати їх напрямок. Позитивний вплив на пізнавальні процеси, на особистість у цілому спричиняє внутрішня мотивація. Перевагами зовнішньої мотивації є розв'язання часткових завдань.

Таким чином, мотивація не розділяється тільки однією функцією, односторонніми зв'язками та відношеннями з точки зору реальної поведінки особистості, що робить проблему мотивації комплексною. Вивчення мотивації це не тільки власне психологічним дослідженням. Тому надалі доцільно

здійснити аналіз педагогічного аспекту даної проблематики, який би дозволив виявити конкретні методики формування мотивації, що регулює поведінку.

1.2. Мотивація як основний чинник активізації освітньо-виховного процесу в ЗДО.

Основними напрямками педагогічної роботи є розвиток дитини як особистості. Сутність особистості становлять не тільки можливості дитини, її знання та навички, але й потребно-мотиваційна сфера. Варто, зазначити, що навіть у Базовому компоненті дошкільної освіти подано поняття «можу» і «хочу». Основні складники фонду «можу» - це можливості дитини: знання, уміння, навички, здібності; а фонду «хочу» - потреби: прагнення, бажання, плани, ставлення. [4].

Однією з важливих умов, що забезпечує активність, підвищення й досягнення об'єктивно можливих результатів навчання при раціональному використанні часу та сил є позитивна мотивація, що зумовлює успіхи навчання.

У процесі навчання важливо використовувати методи стимулювання, що забезпечать формування позитивних мотивів. Важливим є створення емоційного комфорту, особливого мікроклімату, що здатен стимулювати інтелектуальні почуття дітей: здивування, захоплення, пізнавальний інтерес, зацікавлення.

Подальший розвиток мотивації залежить від внутрішніх стимулів. При використанні різних засобів та методів навчання, діти швидко отримавши знання з легкістю засвоять їх. Важливо враховувати вплив зовнішніх засобів спонукання старших дошкільників до навчання: гра, наочні матеріали, заохочення, а також і роль внутрішніх стимулів: логіку процесу навчання, постановку пізнавальних завдань та раціональні способи їх вирішення.

Людам від природи властива активність, що забезпечує життєво важливі контакти організму людини з навколишнім середовищем. Джерелом активності є потреби, що спонукають до відповідних дій та реакцій.

Сецифічно людською формою ставлення до навколишнього середовища є діяльність. Її змістом являються доцільні зміни і перетворення речей і явищ

залежно від потреб людини; Діяльність виступає необхідною умовою існування соціуму. За своєю суттю людська діяльність є соціальною, і створювалась вона в процесі праці. Людина здатна не тільки пристосовуватися до умов життя, а й активно змінювати їх задовольняючи свої потреби, що виникли й розвивалися історично.

Здійснюючи, будь-який вид діяльності людина робить це свідомо та цілеспрямовано. Діяльність включає в себе дії і операції як складові, які співставляються з потребами, мотивами і цілями. Потреба - це стан живої істоти, в якому виявлена залежність людини від певних умов життя.

Людина як суб'єкт діяльності, задовольняючи власні потреби, спів діє з середовищем. Поставивши, перед собою певну мету, мотивує її, добирає засоби для здійснення, проявляє фізичну й розумову активність, досягаючи своєї цілі.

Планування, передбачення результатів, регуляція своїх дій, прагнення до вдосконалення та індивідуалізації – все це вказує на свідомий характер діяльності людини. Узагальнимо, діяльність людини - це усвідомлена активність, яка виявляється системою дій, спрямованих на реалізацію цілі.

Прагнення людини, те для чого вона працює, за що бореться, чого бажає досягти під час своїх діє є її метою. Усвідомлена діяльність людини не можлива без цілі. Мета людської діяльності виникала й розвивалася історично, в процесі праці, її спричиняло суспільне життя, умови, в яких живе індивід. Вони залежать від ролей, які доручено виконувати особистості, суспільних доручень, від її розвитку та індивідуальних особливостей. Цілі бувають близькі та віддалені. Віддалена мета реалізується в частинах ближчих, часткових цілей, які крок за кроком ведуть до здійснення віддаленої мети в майбутньому. Важливо, щоб ще в дитинстві наші діти усвідомили, що красиво живуть тільки ті люди, хто весь час прагне до перспективи. Як тільки зникає мета, життя стає нудним, безбарвним, непривабливим. Мотив (від латинського *moveo* - штовхаю, рухаю) - це внутрішній рушій, що спонукаю людину до діяльності. Мотивація - це система мотивів. За словами С. Рубінштейна: « Мотивація це опосередкована процесом

її відображення суб'єктивна детермінація поведінки людини світом. Через свою мотивацію людина влітається в контекст дійсності » [4, с.29].

Діяльнісні мотиви та поведінки людини мають генетичний зв'язок з її органічними (природними) та культурними потребами, в яких людина відчуває потребу. Спрямованість особистості на певні об'єкти з метою пізнати і опанувати їх – це потреби, що здатні викликати інтереси.

Змушувати людину до дій можуть матеріальні потреби (потреби в їжі, одязі, житлі), духовні, культурні потреби (суспільно-політичні, естетичні). Мотивація діяльності поділяється на близьку (отримати бажане в найближчий час) та віддалену (здійснення мети планується на тривалий час). Суспільними, виробничими, навчальними та ігровими стосунками визначаються мотиви та цілі діяльності. Цілі та мотиви діяльності людей мають між собою певний взаємозв'язок. З одного боку, мета та мотиви спонукають кожну людину до діяльності, визначають її зміст і способи виконання, а з другого - вони й формуються під час діяльності, під дією умов, за яких вона відбувається. Отже, як ми бачимо, головними складовими мотиваційної сфери людини мотиви (диспозиції), потреби і цілі.

Дошкільний вік характеризується інтенсивним розвитком мотиваційної сфери дитини. Актуалізуються пізнавальні мотиви, що лежать в основі формування майбутньої навчальної діяльності, з'являються нові мотиви, які за своїм характером можна визначити як суспільні, які надають сильний вплив на все поведіння дитини. Однак поява і розвиток таких мотивів залежить від виховного впливу дорослих. Наскільки потреби дитини будуть стимулюватися й задовольнятися, залежить як від об'єктивних умов, що створює педагог, так і від того, як ці умови, а саме досягнення дитини та поведінка педагога сприймаються та інтерпретуються вихованцями. Тому сьогодні в дошкільному закладі надиться перевага проблемному навчанню. У зв'язку з цим активність дитини піднімається на новий рівень, у неї виникає глибокий пізнавальний інтерес, який визначає мотиви її Навчальної діяльності. Задана ситуація тільки тоді стає проблемною (Ю.К.Бабанський, О.М. Матюшкін), коли вона й для

дитини перетворюється на проблему, а не залишається теоретичним питанням. В основі усього освітньо-виховного процесу має лежати гуманістичний підхід, головним завданням якого є підвищення емоційного тону кожного вихованця, який у свою чергу можливо досягнути за допомогою тактовної й адекватної системи заохочення, підтримки дій дошкільника й форми спілкування з дітьми, а саме – співробітництва.

Кількість і якість потреб, які мають живі істоти, залежить від рівня їх організації, також від способу життя та умов життя, від місця і т.д. Більше всього різноманітних потреб у людини, у якої, крім фізичних та органічних потреб, є ще матеріальні, духовні, соціальні. Як особистості люди відрізняються один від одного різноманітністю наявних у них потреб і особливим поєднанням цих потреб. О.Леонт'єв обґрунтовує думку про те, що необхідно враховувати те, з якими мотивами ми стикаємося, "зрозумілими" чи "реально лісовими".

Дитина часто добре розуміє для чого потрібно вчитися ("зрозумілий мотив"), але ця обставина ще не спонукає її займатися цим видом діяльності. А коли знання стає спонукою, маємо справу вже з діючим мотивом. Тільки зрозумілі мотиви при певних умовах стають мотивами дієвими. Найважливішими мотивами новоутвореннями старшого дошкільного віку є свідоме підпорядкування мотивів, виникнення їх ієрархії, поява нових за будовою опосередкованих мотивів (О. Лев, Л.Божович). Побудова навчання у формах, які спонукають дитину зайняти умовно-динамічну позицію, призводить до по цих новоутворень раніше зазначеного терміну. Діяльності без мотиву не буває; невмотивована діяльність - це діяльність з суб'єктивно схованим мотивом [3, с. 102]. Все, що ми робимо, ми робимо для чогось, для когось, чомусь, тобто ми керуємося певною метою і мотивом. У цьому зв'язку будь-яка діяльність, що пропонується дитині, повинна бути мотивована. Однією з найефективніших новітніх інноваційних технологій, яка може сьогодні доцільно вдало допомогти дитині сформувати його потребово-мотиваційна сфера для того, щоб успішно вступити у шкільне, а потім і в доросле життя, є технологія проектування психолого-педагогічної взаємодії дітей та дорослих (автор Т.Піроженко).

Програма психолого-педагогічної роботи має дуже влучну назву «Радість розвитку». І це саме так, тому що радість від самого процесу розвитку отримують не тільки діти, а й інші учасники даного процесу: педагоги та батьки. Ця технологія будується на суб'єкт - суб'єктах відносинах: активний вихователь - активні діти. Також вона базується на кардинальних змінах у психолог педагога та його засмодносинах з вихованими. Кожен педагог, який хоче працювати по новому, має усвідомити, що його навчальний ви не може здійснюватись без справжньої активної діяльності самої дитини. Бо саме діяльність формує психіку. Дитина та вихователь - це рівноправні партнери, які спілкуються на рівних, висловлюють та відстоюють свої думки. Дуже важливо для вихователя повірити в можливість кожної дитини, з повагою відноситись до неї,ати за вихованцем право на помилку і вміти делікатно й мудро реагувати на, чути дітей йти за ними.

Найголовнішою цінністю технології є те, що вона вчить дітей ставити перед собою мету і посягати й тими шляхами, якими діти виберуть та намітять самі. Діти чаться бачити перспективу спост діяльності. Дуже важливим є те, щоб все, що робили діти, було б комусь потрібне. Копку, дітям і сусіа груп, мамам, бабусям і т. д. Вміння ставити мету, бачити перспективу й реалії, шляхи її виконання наголо те, чому повинні педагоги вчити своїх вихованців: вміння стати мету і її досягати обов'язково знадобиться дітям у майбутньому. Ми часто захоплюємося цілеспрямованими людьми, тими, які знають, чого вони хочуть від життя. То ж дуже чудово, якщо ми будемо їх малюк вчити цьому змалку! Весь навчально-виховний процес за технологі. об'єпнується у цикли (проекти), які умовно поділяються на шість етапів (мотиви, інформаційні, репродуктивний, узагальнюючий, , рефлексивний), можуть поєднуватися. Навчально-виховний процес вихователь будує так, щоб дитина вся і ропался в процесі особистої, активної діяльності, а не просто сприймала інформацію, яку їй дають дорослі. Пишукчи навчально-виховний процес за технологію , вихователь потреб та інтересів дітей, у них та умінь. Вихователю слід продумати і створити таку мотивацію, щоб не зачепити дитячі емоції: задоволення, радість, жаль, співчуття, турботу. Викликати

співпереживання, бажано допомогти, прийти на допомогу. Коли будь-яка інформація наповнена емоціями, переживаннями, то й вона сприймається і запам'ятовується більш детально, легше й довго триваліше.

Висновки до 1-го розділу

Щоб навчання було успішним, дитина має перш за все прагнути нового шкільного життя, серйозних занять, відповідальних доручень. Виникненню таких бажань сприяє мотивація на навчання, на важливу змістовну діяльність, більш значущу, ніж гра дошкільнят. Прагнення дитини посісти нове соціальне становище зумовлює вироблення її внутрішньої позиції – мотивації. Мотиваційна готовність своєрідний генератор позитивного ставлення до школи. Це той двигун, який допомагає першачкові комфортно почуватися у школі й позитивно ставитися до навчання як до цікавого процесу.

Важливим є застосування ігрових ситуацій шкільної спрямованості під час навчально-виховної роботи з дітьми у закладі дошкільної освіти, що сприятиме формуванню їх мотиваційної готовності до навчання у школі, тому як програвання різних ситуацій надає можливість відпрацювати майбутнім школярам головні шкільні моменти, які можуть виникати у них під час навчання у школі.

Розвиток мотивації шкільного навчання передбачає формування уявлень дошкільника про те, яким буде навчання в школі, знань про те, яким буде його завтрашній день і підготовку дитини до нього як до радісної події. Тому дорослим потрібно з'ясувати зміст і характер стихійних уявлень дитини про школу та коригувати їх.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

2.1. Особливості мотиваційної діяльності дітей старшого дошкільного віку

Мотиваційна сфера старших дошкільників ще досить нестійка, місце керівного мотиву може займати то одне, то інше бажання, в залежності від стану дитини і ситуацій, в яких вона перебуває (сімейні стосунки, стан здоров'я, взаємини з однокласниками і вчителем, ігрова ситуація або ситуація навчання).

Однією з провідних потреб у дітей є потреба нових вражень та відчуттів, що з часом перетворюється в пізнавальну потребу. Задоволення цієї потреби в тій чи іншій мірі відбувається при усвідомленості різноманітності зовнішнього світу, в спілкуванні з близькими дорослими і іншими дітьми, за допомогою книг, телебачення, комп'ютерів. Пізнавальний мотив, будучи одним з базових у розвитку мотиваційної сфери дитини, зароджується досить рано, в перші місяці життя. Процес удосконалення пізнавального мотиву залежить як від факторів біологічного характеру (нормального розвитку центральної нервової системи), так і внутрішніх чинників соціального характеру (особливостей виховання у сім'ї, характеру соціальної взаємодії з дорослими, системи навчання, виховання і розвитку в закладі дошкільної освіти ін.).

Дітям старшого дошкільного віку притаманні також такі соціальні потреби як потреба у визнанні та схваленні, потреба в самоствердженні, потреба в спілкуванні. Багатьом дітям зрозумілі широкі соціальні мотиви, засновані на розумінні суспільної необхідності навчання. Але в даній віковій групі така далека мотивація практично не впливає на поведінку дитини. Відстрочений результат діяльності не має достатньо мотивуючого впливу. Вузькі соціальні мотиви, так звані, позиційні, відповідають найважливішим соціальним

потребам (у визнанні, в спілкуванні, в самоствердженні і та ін.). Потреба «бути дорослим» приймає форму тенденції зайняти нову соціальну позицію -позицію школяра і виконувати пов'язану з цим положенням серйозну суспільно значиму діяльність.

Позиційні мотиви виявляються:

- в прагненні дитини отримати схвалення з боку значущого дорослого;-в прагненні отримати задоволення відпроцесу спілкування з дорослими, з однолітками;

- в прагненні завоювати визнання і схвалення з боку однолітків в ході взаємодії;

- в престижних мотивах і мотиви самоствердження.

Старшому дошкільнику стає доступним усвідомлення об'єктивності і справедливості моральних норм, розуміння їх відносної значущості в ситуаціях морального вибору. В ході розгляду мотиву важливо виявити його особистісну значущість. Для старших дошкільників найбільш значимі мотиви соціального схвалення, які за своєю спонукальною силою перевершують пізнавальні мотиви і виявляються реально дієвими. Однак, саме вміння усвідомити і сформулювати судження про те, заради чого він може в майбутньому вчитися, показує, що діти в цьому віці можуть співвідносити деякі свої мотиви, вибудовувати їх за ступенем суспільної значимості.

Гра – основний вид діяльності дитини аж до молодшого шкільного віку. Важливо залучати старших дошкільників до ігрової діяльності, активізуючи її розвивальний вплив на провідні новоутворення вікового періоду. На жаль, в даний час самостійна гра дітей носить в основному маніпулятивний характер. А саме сформованість ігрової діяльності, є однією з найважливіших психологічних передумов готовності дитини до шкільного навчання –це здатність переносити значення предметів на предмети-замінники, зіставляти ролі й правила, дотримуватися правил. У дитини, яка не дограла дошкільному дитинстві під час вступу до школи, як правило, домінує ігровий мотив. На ряду з соціальними і навчальними мотивами, які забезпечують

повноцінний розвиток навчальної діяльності, домінування ігрового мотиву, навпаки, гальмує її розвиток і призводить до переносу дошкільних форм діяльності на навчальну.

Сприяти розвитку мотивів навчання можливо завдяки використанню елементів сюжетно-рольової гри і цілеспрямованому навчання дошкільнят. Створити мотивацію старших дошкільників до навчання в школі це означає закласти фундамент емоційного прийняття навчання як діяльності, розвинути пізнавальні та соціальні мотиви, розвинути передумови і елементи навчальної діяльності, такі як наочно образне мислення, основи логічного мислення, довільність поведінки, здатність планувати, оцінювати і змінювати свою діяльність, орієнтуючись на соціальні норми та вимоги.

2.2. Теоретичне обґрунтування мотиваційної готовності дітей до навчання у школі.

Готовність дитини до школи є досить багатограним та широко аспектним поняттям. Воно включає фізіологічну, психологічну (особистісну, соціальну, інтелектуальну) та педагогічну зрілість дитини. Найважливішою складовою психологічної готовності до школи є мотиваційна готовність.

Прагнення до вдосконалення та самореалізації, розвинена потреба особистості дитини в знаннях, уміннях – це мотиваційна готовність до навчання в школі. Вона виступає передумовою успішної адаптації дитини до школи, прийняття нею «позиції школяра». Якщо несформуються мотиви до навчального процесу, то дитина складно звикатиме до нових умов життя, дитячого колективу і вчителя, важко сприйматиме навчальний матеріал, що може призвести до дезадаптації. Для швидкої та безболісної адаптації дитини до школи, подальшого її успішного навчання вагоме місце посідає мотиваційна готовність [61, с. 1].

На сьогоднішній день, важливість підготовки дитини до навчання в школі посилюється ще й особливим розумінням ролі дошкільного дитинства у становленні особистості. Вчені стверджують, що дошкільний вік – це період,

який забезпечує загальний розвиток дитини, і є основою для засвоєння надалі будь-яких спеціальних знань, умінь, навичок і опанування різними видами діяльності. Звідси випливає і відповідна важливість повноцінної реалізації завдання дошкільної освіти – всебічне сприяння розвитку дитячої особистості, забезпечення розвитку тих психічних новоутворень, які є основою саморозвитку дитини. Саме вони і гарантують їй спокійне входження у наступний – тривалий, важливий і досить складний – період шкільного навчання [37, с. 7 – 8].

В. Гальченко та І. Грузинський вважають, що одним з найважливіших чинників готовності дитини до школи є мотивація. Формування уявлень дитини дошкільного віку про те, яким буде навчання в школі, знань про те, яким буде його завтрашній день і підготовку дитини до нього як до радісної події передбачає розвиток його мотиваційної діяльності. Тому дорослим важливо зрозуміти зміст і характер стихійних розумінь дитини про школу та коригувати їх.

Пропонуємо характеристику першокласника з недостатнім рівнем мотиваційної готовності: « Дитина на уроках неуважна, часто відволікається. Її інтереси суто дитячі: любить гратись і шукає для цього найменшу можливість. Навіть під час уроку хоче погратися з ручкою чи пензликом, лінійкою. Часто приносить на уроки різні іграшки: лялечки, картинки, іграшковий посуд та одяг. Вона ще не розуміє, що навчання в школі вимагає іншого ставлення, порівняно з дитячим садком. Не розуміє всієї складності і відповідальності шкільного життя. Замість того щоб писати в зошиті – малює. На зауваження не реагує. Загалом, на уроках робить не те, що потрібно робити, а те, що їй захочеться. Коли в неї щось не виходить, ставиться до цього безвідповідально. Якщо не встигає закінчити завдання, не хвилюється. Вчиться посередньо »[48].

Зазначимо, що представлений приклад дозволяє сформулювати припущення про можливу неуспішність дитини в подальшому. Отже, розвиток мотивації до навчання є гарантією успішності під час шкільного навчання. Чимало популярних психологів і педагогів (Л. Божович, Н. Гуткіна, Н. Ніжегородцева, В. Шадриков та ін) також відзначають важливість саме мотиваційного

компонента в складі готовності до засвоєння знань. Являючись структурно початковою ланкою діяльності, мотиви здійснюють вплив і проявляються на всіх етапах і у всіх структурних одиницях діяльності. Таким чином, від характеру мотивів залежить і вибір засобів досягнення результатів діяльності, і характер дій, з мотивами пов'язані і операції контролю, і самооцінки діяльності. [44, с. 12].

Дитина, яка захоплюється школою не її зовнішньою стороною (атрибути шкільного життя – портфель, а можливістю отримувати нові знання, що передбачає розвиток пізнавальних інтересів є мотиваційно готовою до шкільного навчання. Довільність поведінки, керування власною пізнавальною діяльністю, це характеристики, якими має володіти майбутній школяр, що стає можливим за умови сформованого ієрархічного комплексу мотивів. Таким чином, дитина повинна мати розвинену навчальну мотивацію. Важливим для мотиваційної готовності виступає також і розвиток емоційної сфери дитини. Прийшовши в школу особистість має володіти емоційною стійкістю, вміти опанувати свої емоції, на фоні яких і можливий розвиток та процес навчальної діяльності. Д. Ельконін виділяє значення мотивів навчання, які дозволяють визначити поступовість у формуванні позиції школяра і формують його мотиваційну готовність до навчання у школі. Виходячи з теоретичних поглядів феномен мотиваційної готовності до навчання в школі визначається основоположним аспектом, що впливає на успішний початок навчання і адаптацію дитини до школи. Зважаючи на вище наведені факти, мотиваційну готовність тлумачать, як наявність пізнавальної активності дитини, прагнення посісти нове місце у суспільстві – позицію школяра [59, с. 77-78].

При вивченні мотиваційної готовності, Л. Божович стверджує, що у дитини до досягнення семи років утворюється усвідомлення свого соціального «Я», прагнення до нового місця в структурі доступних для неї суспільних відносин і до нової суспільно-важливої діяльності – навчання [9, с. 40]. Л. Божович, вважає, що до закінчення дошкільного дитинства починає вперше утворюватись « внутрішня позиція » – структурне відношення особистості до

навколишнього середовища і до самої себе, зокрема. Провідний вид діяльності у дошкільному віці – гра уже не влаштовує майбутнього школяра.

Л. Божович досліджує мотиви навчання як « те, заради чого навчається дитина ..., те, що спонукає її вчитися » [8, с. 62], також науковця виокремлює дві групи мотивів навчання:

1) широкі соціальні мотиви, це відношення дитини до навколишньої соціальної дійсності;

2) навчальні мотиви, спричинені прямою цікавістю до діяльності [10, с. 62].

Вчені Н. Ніжегородцева і В. Шадріков виділяють шість провідних мотивів, які досягають свого розвитку до кінця дошкільного віку:

- соціальна («У мене виникає бажання іти до школи, бо всі діти потребують навчання, це є необхідно та важливо»);
- навчання та пізнання (потреба у здобутті чогось нового)
- оцінні («Я йтиму до школи, тому вчителі кладуть тільки відмінні оцінки»);
- позиційні («Я збираюся йти до школи, тому що там навчаються дорослі діти).
- Зовнішнє ставлення до школи і навчання («Я буду вчитись, бо так сказали робити дорослі»).
- Ігровий мотив («Я йтиму в школу, тому що там матиму можливість гратись з ровесниками»).

Для учнів з переважаючим суспільним мотивом, але неповноцінним розвитком пізнавальної мотивації характерне поєднання сумлінного виконання завдань і відсутності бажання самостійно здобувати знання, вони зазвичай не виходять за межі завдання, не шукають нових шляхів вирішення. виховні проблеми, головне для них – достовірне відтворення вказівок педагога, враховуючи те, що в дітей шостого року життя формуються соціальні мотиви навчання на основі потреби бути дорослим, здійснювати дорослу діяльність. і відтворювати поведінку дорослих, необхідно дозволити молодшому школяреві реалізувати цю потребу в процесі діяльності. [65].

Для учнів з домінуючим пізнавальним мотивом властива навчальна активність, вони, як правило, не обмежуються рамками навчальної задачі, прагнуть дізнатися більше, задають багато питань. Якщо при цьому недостатньо розвинений соціальний мотив навчання, то можливі спади активності; темп і продуктивність навчання, в цьому випадку, мають нерівний, фрагментарний характер: учень уважний і активний лише тоді, коли навчальний матеріал для нього незнайомий і цікавий. Часто учні з домінуючим пізнавальним мотивом вчаться в початковій школі на середньому рівні або нижче середнього, а їхні знання можуть мати прогалини. Пізнавальний мотив є одним з базових у розвитку мотиваційної сфери дитини, він починає формуватися в перші місяці життя. Розвиток пізнавального мотиву залежить від низки чинників біологічного (нормальний розвиток ЦНС) і соціального характеру (стиль сімейного виховання, характер спілкування з батьками, навчання і виховання в дошкільній установі). Один з основних шляхів розвитку пізнавальної активності дитини – розширення і збагачення її досвіду (в дошкільному віці – чуттєвого, емоційного, практичного досвіду), розвиток інтересів. Ефективними методиками можуть слугувати екскурсії, поїздки, дитяче експериментування [65]. Оцінний мотив навчання заснований на властивій дітям потребі в соціальному визнанні і схваленні дорослого. Дитина реагує на настрій значущого дорослого: осуд, знехтування, відмова від спілкування як покарання за провину провокують відчуття емоційного дискомфорту, прагнення налагодити відносини з дорослим, заслужити його прихильність. Схвалення, позитивна оцінка дорослого – більш ефективні стимули активності дитини. Орієнтація на оцінку дорослого під час навчального процесу – ключова умова формування самооцінки і самоконтролю. Недостатній рівень розвитку оцінного мотиву виявляється в тому, що учень не звертає увагу на оцінку і зауваження педагога. Оцінка (словесна або бальна) в цьому випадку не стимулює учбову активність учня. В учнів з домінуючою оцінною мотивацією і недостатньо розвиненими пізнавальними і соціальними мотивами можуть формуватися

негативні способи учбової діяльності: низький рівень самостійності під час виконання завдання, невміння оцінити правильність своїх дій.

Основу позиційних мотивів навчання складає інтерес до нової ситуації і нової соціальної ролі, при цьому дитину захоплює зовнішня атрибутика шкільного життя. Позиційний мотив тією чи іншою мірою властивий кожному майбутньому школяреві. Як правило, вже до кінця першого місяця навчання в школі цей мотив згасає й істотного впливу на успішність засвоєння не здійснює. Особливу увагу варто звернути на дітей, в структурі мотивів яких позиційний мотив займає домінуюче положення за слабого розвитку пізнавального і соціального мотивів. У таких учнів інтерес до школи згасає швидко і через відсутність інших стимулів до навчання (зовнішній і ігровий мотив цю функцію не виконують) формується стійке небажання вчитися. З цими дітьми роботу щодо формування мотивів навчання необхідно розпочинати задовго до вступу в школу [106, с. 68]. Зовнішні мотиви не мають відношення до змісту навчальної діяльності і не впливають на навчальну активність і успішність засвоєння знань. У разі домінування зовнішніх мотивів за умови низького рівня розвитку пізнавальної і соціальної мотивації, так само як і у вище наведеному випадку, висока ймовірність формування негативного ставлення до школи і процесу навчання [65]. Ігровий мотив за своїм походженням несумісний з учбовою діяльністю. Під час гри дитина самостійно визначає порядок дій. Під час навчальної діяльності учень діє відповідно до учбової задачі, поставленої педагогом, при цьому успішність його діяльності залежить від того, наскільки він прийняв і зрозумів задачу педагога, наскільки правильно виконує його інструкції. У навчанні молодших школярів досить обґрунтовано використовуються ігрові методи роботи, але це особливий вид гри – дидактична гра, в основі якої лежать навчальна задача і пізнавальний мотив.

Психолог Н. Гуткіна аналізує мотиви навчальної діяльності на початковому етапі навчання першокласників. Серед мотивів навчальної діяльності вона виділяє пізнавальні мотиви, соціальні та мотиви досягнень. Ці мотиви Н.

Гуткіна характеризує наступним чином. Пізнавальні мотиви пов'язані зі змістовними або структурними характеристиками самої навчальної діяльності: прагнення здобувати знання; прагнення оволодіти способами самостійного оволодіння знаннями; Соціальні мотиви пов'язані з чинниками, що впливають на мотиви навчання, але не пов'язані з навчальною діяльністю (змінюються соціальні установки в суспільстві, отже, змінюються соціальні мотиви навчання): прагнення бути грамотною людиною, бути корисним суспільству; прагнення отримати схвалення старших товаришів, домогтися успіху, престижу; прагнення оволодіти способами взаємодії з оточуючими людьми, однокласниками. Мотивація досягнень у початкових класах часто стає домінуючою. У дітей з високою успішністю яскраво виражена мотивація досягнення успіху – бажання добре, правильно виконати завдання, отримати потрібний результат. Діти, що володіють вираженою мотивацією уникнення невдачі, намагаються уникнути "двійки" і тих наслідків, які тягне за собою найнижча оцінка – невдоволення вчителя, санкції батьків (будуть ляяти, заборонять гуляти, дивитися телевізор тощо) [20, с. 107].

Мотиваційна готовність до навчання в школі включає в себе розвинену потребу дитини в знаннях, уміннях, а також прагнення до їх вдосконалення. Навчальна діяльність першокласників враховує в себе не один, а цілу систему різноманітних мотивів. Кожен з перерахованих мотивів тією чи іншою мірою властивий мотиваційній структурі школяра, кожен з них здійснює вплив на формування і характер дитячої навчальної діяльності. Поряд з усвідомленням суспільної значимості шкільного навчання, умінням підкоряти своє «хочу» слову «треба», бажанням працювати і доводити розпочату справу до кінця, прагненням до успіху і адекватною самооцінкою, мотиви навчальної діяльності будуть впливати на особливості навчання учня [6, с. 120].

Готовність до навчання дитини дошкільного віку на думку ряду вчених (Б. Ананьєв, Дж. Аткинсон, Л. Божович та ін) перш за все залежить від сформованої мотиваційної готовності, що включає в себе достатньо розвинену потребу в знаннях, вміннях і бажання дитини їх вдосконалювати. Саме відсутність

мотиваційної готовності тягне за собою величезну кількість труднощів, які будуть суперечити успішності систематичного навчання дитини в школі. Під мотиваційною готовністю розуміють бажання вчитися, ставлення до школи і навчання як до серйозної діяльності [54, с. 429-430].

2.3. Організаційно-педагогічні умови формування у дітей старшого дошкільного віку мотиваційної готовності до навчання у школі

У концепції загальної середньої освіти в основу чинників, що визначають якість навчального процесу, покладено принцип урахування індивідуальних, вікових і типологічних особливостей кожної дитини. Зокрема, там визначено параметри, дотичні до освіти дошкільнят. Так, до перших класів вступають діти, яким на 1 вересня поточного року виповнилося 6 років, і які за результатами медичного та психологічного обстеження не мають протипоказань до систематичного шкільного навчання [36].

Отже, початок навчання з шести років передбачає вдосконалення системи дитячих дошкільних установ, оптимізації освітнього процесу, органічною частиною якого є створення передумов для систематичної навчальної діяльності дитини, що ґрунтується на ідеї її всебічного і гармонійного розвитку. Зміни в освіті вимагають нових підходів у вирішенні питання наступності й перспективності взаємодії дошкільної і початкової ланок, у яких забезпечення «шкільної зрілості» дитини стає одним із головних завдань закладів дошкільної освіти. Мотиваційна готовність дитини до систематичного навчання є підґрунтям, від якого залежать її подальші успіхи в навчальній діяльності, здатність до довільної діяльності, самодостатність і самопочуття, яке значною мірою впливає на її психічне та соматичне здоров'я. Ефективність процесу формування мотиваційної готовності дітей до систематичного навчання в школі суттєво підвищиться за наявності сукупності організаційно-педагогічних умов [11, с. 12].

Загальними педагогічними принципами організації навчально-виховного процесу у закладі дошкільної освіти є: гуманізація освітнього середовища;

визначення мети і системності методів навчання дошкільнят; цілісність, динамічність, гнучкість, відкритість, варіативність функціонування системи навчання старших дошкільників; повнота змісту навчання та виховання.

Під поняттям «умова» розуміють необхідні обставити, які сприяють чомусь, впливають на здійснення змін. Педагогічними умовами вважають, обставини, що сприяють розвитку чи затримці навчально-виховного процесу. Вони забезпечують цілісність навчання та виховання, сприяють всебічному гармонійному розвитку особистості дитини. Організаційно-педагогічні умови є видом педагогічних умов, що залежать від особливостей організації процесу навчання та виховання. Проаналізувавши наукову літературу ми виділили основні організаційно-педагогічні умови формування у дітей шестирічного віку мотиваційної готовності до шкільного навчання:

1. Створення сприятливого психологічного клімату у групі.
2. Забезпечення підвищення рівня пізнавального інтересу.
3. Дотримання ключових принципів планування і організованого формування мотиваційної готовності дітей дошкільного віку до навчання.
4. Створення сприятливого середовища для розвитку пошуково-творчих здібностей дітей, у процесі пізнавально-навчальної діяльності.
4. Підвищення педагогічної компетентності вихователів засобами просвітницької і профілактичної діяльності.

Оскільки, ми досліджуємо роль мотивації з погляду підвищення рівня зацікавленості до процесу навчання у школі, то більш детально розглянемо поняття навчальної мотивації, яка проводить у дію емоційно-вольову сферу особистості, і дає змогу дітям визначати цілі та форми бажаного навчання у школі. Система роботи з упровадження організаційно-педагогічних умов підготовки дітей до навчання в школі складається з декількох етапів. На першому (діагностико-прогностичному) етапі проводиться визначення реальних психофізіологічних характеристик дітей, фактичного рівня їх шкільної зрілості за показниками інтелектуального, фізичного, емоційно-вольового і соціального компонентів готовності, а також здійснюється індивідуальне проектування

шляхів і способів виховних педагогічних впливів на процес підготовки кожної дитини до школи. [32, с. 59]/

На другому (діяльнісно-формуальному) етапі під керівництвом педагогів і за участю батьків здійснюється розширення кола знань і вмінь дошкільників, розвиток у них основних фізичних якостей і утворень, знаковосимволічної та комунікативної функцій, навичок спілкування, формування позитивного ставлення до занять, становлення довільної поведінки, уміння усвідомлено керувати власними діями, оволодіння елементами навчальних навичок, розвиток логічного мислення. Вирішення цих завдань здійснюється на відкритих заняттях з дошкільниками, до яких залучаються батьки, вихователі закладів дошкільної освіти, учителі початкових класів, і продовжується надалі в умовах сім'ї [32, с. 59].

Значне місце на діяльнісно-формуальному етапі відведено розвитку самосвідомості, тобто розумінню дитиною того, що вона собою являє, які здібності має, як до неї ставляться інші люди. Найяскравіше це виявляється в самооцінці, тобто в тому, як дитина оцінює свої успіхи та невдачі, особисті якості та можливості. Розвиток у дітей упевненості в собі, становлення почуття особистої гідності досягаються створенням для них «ситуації успіху», методами заохочення, стимулювання ініціативності, самостійності [32, с. 60].

Третій (прикінцево-оцінний) етап забезпечує активізацію освітніх компетенцій дошкільника в умовах ігрової діяльності, закріплення позитивних навичок взаємин, розширення активного тезауруса, завершення формування довільної поведінки, сфери самосвідомості і самооцінки, розвиток пізнавальної сфери і здатності до вольових дій та комплексне оцінювання рівня шкільної зрілості дитини відповідно до норм Базового компонента дошкільної освіти [32, с. 61].

Для реалізації цих трьох етапів необхідно створити правильне і якісне освітнє середовище. Поняття освітнього середовища – одне з ключових для освітніх психологічних і педагогічних понять. У цьому контексті особливо важливо виявлені психологами основні потреби і можливості розвитку, які

забезпечують дітям особистісне орієнтоване освітнє середовище. Це можливість задоволення (і розвитку): фізіологічних потреб; потреби в безпеці; потреби в засвоєнні групових норм і ідеалів; потреб в любові, пошані, визнанні, суспільному схваленні; потреби в праці, значущій діяльності; потреби в збереженні і підвищенні самооцінки: пізнавальної потреби в особливій галузі інтересів; потреби в естетичному оформленні навколишнього оточення; потреби в самостійному впорядкуванні індивідуальної картини світу; потреби в оволодінні все більш високим рівнем майстерності; потреби в самоактуалізації особистості.

Висновки до 2-го розділу

Оскільки наразі найбільш гострі проблеми в області навчання і виховання пов'язані з відсутністю мотивів до отримання освіти в учнів, особливу актуальність набуває вивчення специфіки розвитку і формування мотиваційної сфери особистості дітей старшого дошкільного віку в контексті оволодіння ними навчальною діяльністю.

Здійснивши аналіз наукових текстів щодо становлення мотиваційної готовності у дітей до навчання нами було зроблено певні висновки: Бажання дошкільника вчитися, його ставлення до школи і навчання як до серйозної діяльності; це сутність мотиваційної готовності. Головні складові мотиваційної готовності виражаються у пізнавальні й соціальні мотиви при головній та керуючій ролі останніх; розвиток мотиваційної готовності дитини до шкільного навчання визначає генерування вірних та різноманітних представлень і знань дитини про школу, про шкільні правила; емоційно-позитивне відношення до свого навчання та удосконалення пізнавальної допитливості першокласників. Розвиток прагнення навчатись і радісного ставлення до школи є одним з найважливіших завдань педагогічного колективу закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи в підготовленості дітей до навчання у школі. Робота вихователя дитячого закладу дошкільної освіти щодо формування у дітей мотивів навчання

і позитивного ставлення до школи також направлена на з'ясування трьох основних завдань:

- формування у дітей позитивних уявлень про школу і навчання,
- формування позитивного емоційного ставлення до школи,
- формування досвіду освітньої діяльності.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

3.1 Констатувальна діагностика мотиваційної готовності дітей до навчання у школі

Вступаючи до школи, дитина повинна бути розвинена у фізіологічному і соціальному відношенні. На достатньому рівні, відповідно до вікових особливостей, має бути розвинена її емоційно-вольова та розумова сфера.. Навчання дитини у школі передбачає певний запас знань про оточуюче середовище, розумінні елементарних речей. Майбутній першокласник має легко користуватись розумовими діями, володіти узагальненням й диференціювати предмети та явища навколишнього світу, уміти проектувати свої дії. Вагомим показником для дитини старшого віку є позитивне відношення до процесу навчання, уміння саморегулювання своїх дій та поведінки і показ якостей вольової сфери [5, с. 48].

Для утворення вище перелічених показників у дитини має сформуватись мотиваційна готовність до навчання.

Для перевірки правдивості, організаційно-педагогічних умов формування мотиваційної готовності дітей до навчання у школі нами було проведене експериментальне дослідження на базі Івано-Франківського приватного дошкільного навчального закладу «Вулик» . Група дітей «Всезнайки А» визначена нами, як контрольна група, а група дітей «Всезнайки Б» – експериментальна.

Перший етап дослідження проводився на початку навчального року, визначено тривалість дослідження на п'ять тижнів. Учасниками Експерименту були діти старшого дошкільного віку у кількості двадцяти чотирьох осіб («Всезнайки А» -14 досліджуваних; «Всезнайки Б» - 10 досліджуваних).

Експеримент складався із трьох послідовних етапів: констатувальний, формувальний і контрольний. Визначення мотиваційної готовності дітей до шкільного навчання стало основним завданням констатувального експерименту.

Безпосередньо, дослідження проводилось за звичних для дітей обставин у класах цих дошкільних груп. Процес діагностування здійснювався індивідуалізовано із записом відповідей. На індивідуальних картках фіксували результати. Для отримання достовірніших результатів, робота проводилася таким чином, щоб діти не чули відповідей один одного. Час проведення індивідуальних обстежень не перевищував 20 хвили. Результати проведеного обстеження повідомлялись батькам під час вечірнього спілкування з вихователем. Результатом обстеження дітей є висновок про рівень розвитку мотиваційної готовності дитини до шкільного навчання.

Констатувальна діагностика складалася з чотирьох методик (Додаток А):

1. Методика «Бесіда про школу» (Т. Нежнова) .
2. Методика «Бесіда» (Т. Нежнова) .
3. Тест М. Гінзбурга «Мотивація навчання» .
4. Тест Л. Венгера «Мотиваційна готовність» .

Результати досліджень у методиках визначення мотиваційної готовності Т. Нежнкової було оцінено за трьома рівнями: високий, середній, низький. У методиці М. Гінзбурга було визначено домінуючу мотивацію навчання, яка діагностувалася за навищою кількістю балів. Бачимо, що недостатній розвиток мотиваційного навчання вказує відсутність переваг, а саме різноманітність підходів у всіх ситуаціях. За тестом Л. Венгера внутрішню сформованість мотивації до навчання визначають за балами, і її прийнято ввжати розвиненою , якщо дитина набрала 5 і більше балів. Було проведене тестування двох груп досліджуваних (24 особи). Результати обстеження відображено у таблицях 1 і 2 (Додаток Б). За результатами дослідження було отримано такі дані: Контрольна група:

- високий рівень – 4 дітей;
- середній рівень – 7 дітей;

низький рівень – 3 дітей.

Експериментальна група:

високий рівень – 2 дітей;

середній рівень – 5 дітей;

низький рівень – 3 дітей.

Ці дані було переведено у відсоткове вираження (таблиця 3 і 4) та представлено у формі діаграм (рис. 1 і 2).

Таблиця 3.

Мотиваційна готовність дітей шостого року життя до навчання у школі;
контрольна група (%)

Кількість досліджуваних	Високий	Середній	Низький
14	29%	50%	21%

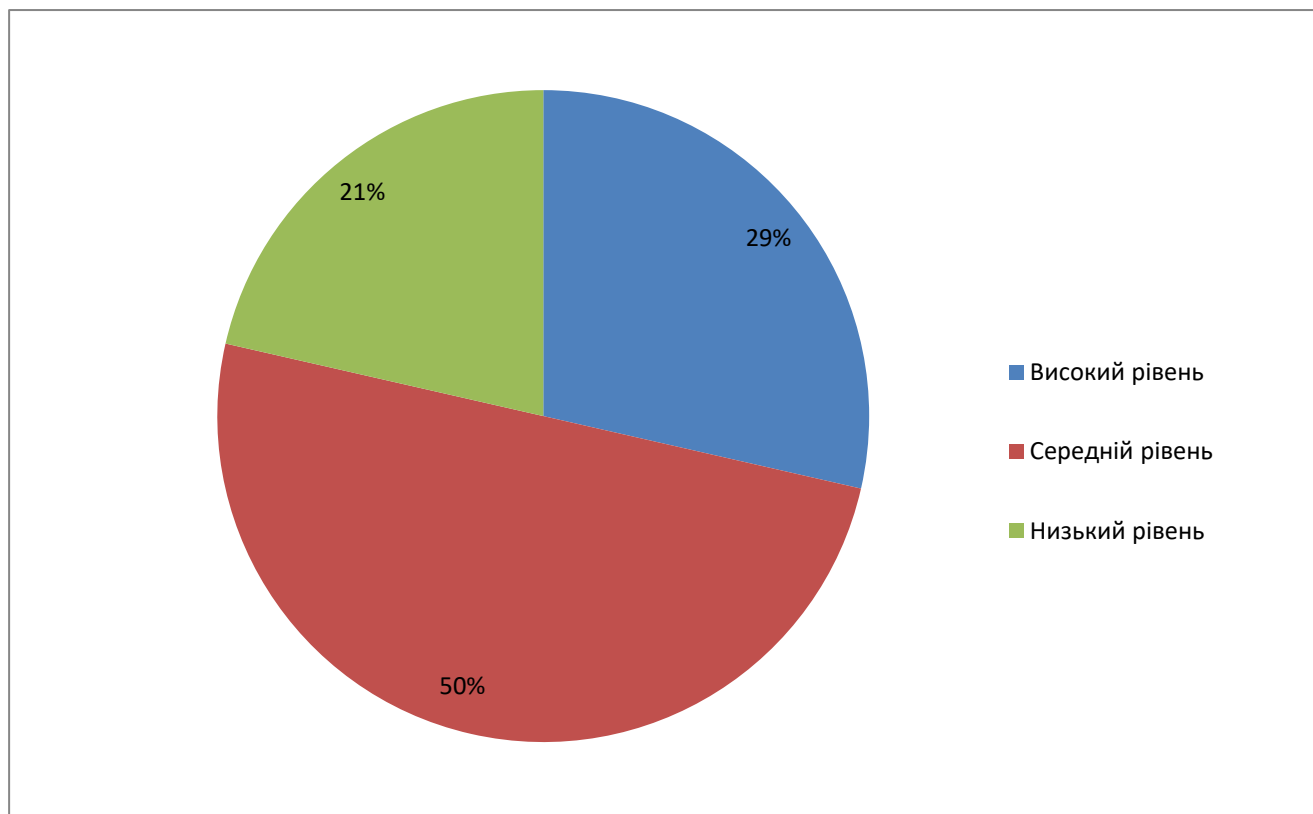

Рис. 1 Рівневий розподіл показників мотиваційної готовності дітей старшої дошкільної групи шостого року життя; ЗДО «Вулик» (контрольна група «Всезнайки А»)

Таблиця 4.

Мотиваційна готовність дітей шостого року життя до навчання у школі; експериментальна група (%)

Кількість досліджуваних	Високий	Середній	Низький
10	20%	50%	30%

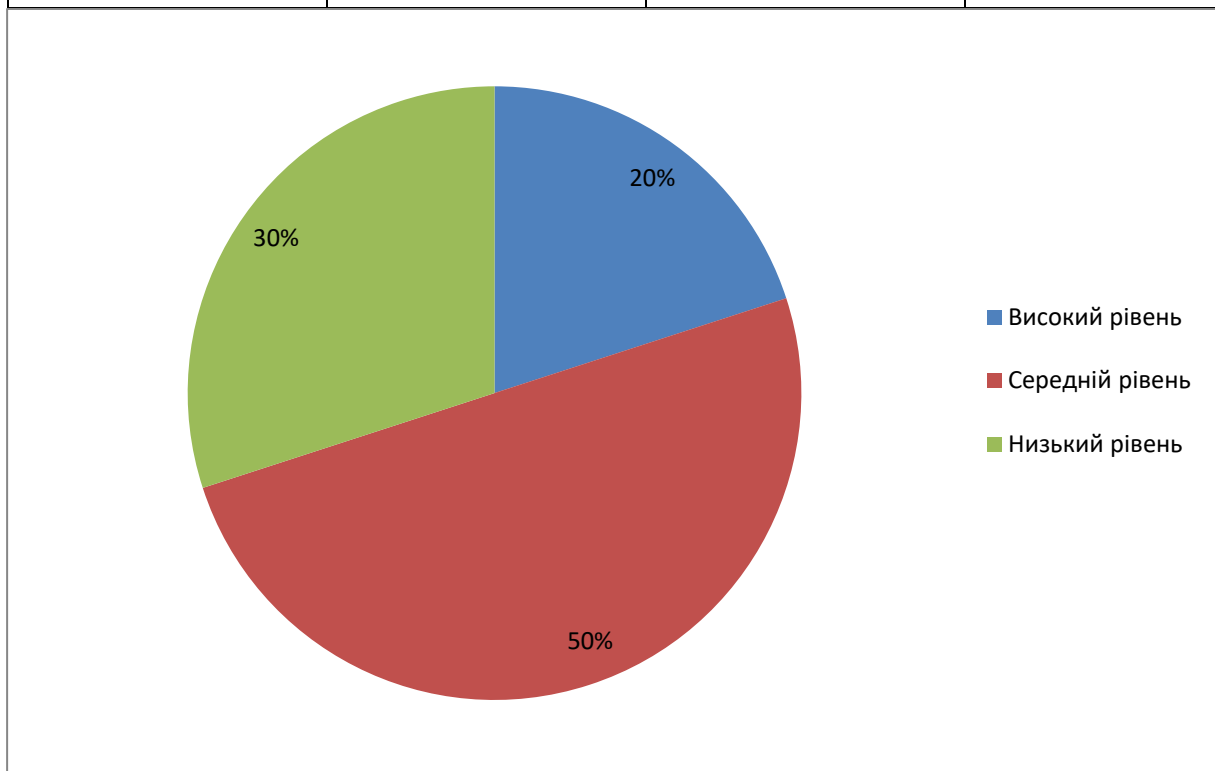

Рис 2. Рівневий розподіл показників мотиваційної готовності дітей старшої дошкільної групи шостого року життя; ЗДО «Вулик» (експериментальна група «Всезнайки Б»)

Отже, дане дослідження показало, що 29% (контрольна група) і 20% (експериментальна група) дітей показали високі результати розвитку готовності

до навчання в школі в плані мотиваційної сфери, 50% і 50% знаходяться на середньому рівні, 21% і 30% дітей мають низький рівень мотивації до навчання.

Варто, зробити детальніший аналіз даних. Велика частина досліджуваних під час виконання поставленого завдання працювали старанно, були уважними, намагались запам'ятати усі запитання, що їм ставили. Визначено, що 29% (контрольна група) і 20% (експериментальна група) дітей, у дітей сформульований високий рівень мотиваційної готовності шкільного навчання. У них сформоване реальне уявлення про школу, вони хочуть пізнавати нове та вчитись. Їх свідомість налаштована до зміни соціального статусу, до усвідомлення позиції учня. Цих дітей заохочує не лише зовнішня сторона ситуації, вони хочуть замінити свій стан у соціуму дошкільника на школяра.

У 50% (контрольна група) і 50% (експериментальна група) дітей визначено середній рівень мотиваційної готовності до навчання. На це вказує цікавість дитини насамперед зовнішніх атрибутів шкільного життя, що вказує на ранній етап формування внутрішньої позиції школяра. Мають поверхове уявлення про школу та шкільні вимоги. У той же час вони висловлюють сильну потребу ходити до школи. Під час тестів діти не завжди уважно слухали запитання, швидко втомлювалися. У 21% (контрольна група) і 30% (експериментальна група) дітей – низький рівень мотивації до школи. Розв'язання завдань показало, що пам'ять дітей розвинена погано, питання тесту приходилось повторювати кілька разів і пояснювати їх значення. У дитини не виникає бажання вчитись. Я думаю про школу лише як про місце, де багато дітей, з якими можна грати. Під час виконання роботи швидко втомлювалися, були неорганізованими, не могли зосередити увагу на завданні.

3.2. Практичні рекомендації фахівцям та педагогам, щодо формування мотиваційної готовності у дітей дошкільного віку.

Одним з найважливіших та найвідповідальніших етапів у житті дитини є початок шкільного навчання.

Водночас перший клас школи – є один із найважчих етапів у житті дітей. Новий колектив, особистість педагога, зміна режиму дня під час вступу до школи впливає на дитину. Зміни також відбуваються у тривалому обмеженні рухової активності, і появи нових обов'язків. Пристосовуючись до школи, організм дитини мобілізується. Але варто мати на увазі, що ступінь і темпи адаптації в кожного індивідуальні.

Пропонуємо рекомендації для батьків майбутнього першокласника:

- 1) Вдома проводити в формі гри вправи на розвиток пізнавальної діяльності.
- 2) Заохочувати дитину до всіх видів діяльності, що вимагають концентрації уваги.
- 3) Бути впевненими в успіхах і можливостях своєї дитини, підтримувати дитину.
- 4) Виробляти вміння вірити у себе та довіряти своїм почуттям.

Втілюючи в життя дані поради, потрібно пам'ятати психологічні особливості дітей шестирічного віку, а саме:

1. У дитини переважає мимовільне запам'ятовування (запам'ятовується те, що цікаве, яскраве, а не те, що необхідно запам'ятати). Особливість уваги виявляється в тому, що дитина може займатися однією справою не більше ніж 10-15 хвилин.
2. Мислення наочно-образне: для побудови логічних зв'язків, дитині важливо бачити предмет
3. Провідний вид діяльності – гра.
4. Мала стійкість уваги, швидке виснаження нервової системи, підвищена стомлюваність – все це спричинено незавершеністю структурного та функціонального розвитку кори головного мозку. Це виявляється у зростанні рухливого неспокою, нестійкої уваги.

Пізнати навколишнє середовище дітям допомагають емоції. Вони сприймають тільки те, що є приємним, цікавим, захоплюючим, веселим та новим. Для дорослих має цінність будь-яка інформація, а для дітей – тільки

позитивно забарвлена. Тому однією з важливих передумов успішної адаптації до школи є заохочення дитини до навчання в ній.

Часто батьки першокласників хвилюються за підготовку до школи більше, ніж самі дошкільнята, тому що вони знають (як теоретично, так і мають власний досвід), під час якого буде закладено основи навчання академічні та особисті досягнення вашої дитини: працездатність, підпорядкування своєї поведінки вимогам навчального процесу, стосунки з однокласниками та вчителями, самооцінка та рівень домагань, яких дитина прагнути досягти в майбутньому. Якщо з розумовою та фізичною готовністю до школи, найчастіше, і батькам, і педагогам все зрозуміло, то щодо мотиваційної готовності дитини – залишаються питання. Саме для отримання відповіді на ці питання покликане наше дослідження.

Отримані дані контрольного етапу експерименту наштовхнули нас до висунення рекомендацій щодо подальшого формування мотиваційної готовності дітей до навчання у школі.

Варто ознайомити з результатами діагностичної роботи батьків і педагогів закладу дошкільної освіти де проводилося дослідження. Для батьків, діти яких мають низьку мотиваційну готовність, провести консультації з метою надання інформації стосовно проблем, що виникають у дітей із низькою мотивацією до навчання. Рекомендувати: Рената В., Артема Х. залишити ще на один рік у закладі дошкільної освіти, з метою подальшого формування мотиваційної готовності та кращої підготовки дітей до шкільного навчання. Під час консультування надати батькам практичні рекомендації стосовно розвитку пізнавальної сфери, вольової регуляції, мотиваційної сфери.

Вихователям ЗДО проводити бесіди з дітьми про школу, організувати сюжетно-рольові ігри на тему «Школа», «Я майбутній школяр» проводити екскурсії до загальноосвітньої школи з метою формування мотиваційної готовності. Систематично включати у роботу з дітьми матеріали корекційно розвивальної програми для формування мотиваційної готовності до навчання. Безумовно, найкращим засобом для формування мотиваційної готовності до

школи є належне і уважне ставлення батьків до дітей, розуміння їхнього внутрішнього світу, проблем, переживань. Дотримання наших рекомендацій з покращення процесу формування мотивації до навчання у дітей зможуть дати значні результати і забезпечити високий рівень мотиваційної готовності дітей до шкільного навчання.

Актуальною проблемою вікової та педагогічної психології є мотиваційна готовність до навчання у школі та процес її формування у дошкільників. Мотиваційна готавність дитини до навчання є підсумком психалогічного розвитку в дошкільному віці. Підготовка до шкільного навчання має бути систематичною, планомірною та цілеспрямованою. Тому, ми пропонуємо педагогам дошкільних навчальних закладів фрагмент комплексу занять та вправ, мета яких формування мотиваційної готовності дітей до навчання в школі (Додаток В). Заняття проводяться в межах психолого-педагогічної підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі. Заняття проводиться з групою дітей – до 16 осіб. Психологічна підготовка дітей 6-річного віку до школи, відповідно до даної програми, передбачає використання таких видів занять: робота із зошитом; вправи, які спрямовані на розвиток емоційно-вольової сфери дитини; вправи та заняття спрямовані на формування мотивації до навчання в школі; вправи, спрямовані на розвиток пізнавальних процесів (мислення, пам'яті, уваги, сприйняття, уяви); бесіди, спрямовані на профілактику шкільної дезадаптації.

Рекомендуємо використовувати наступних прийомів розвиваючого навчання:

1. Незвичайний початок, «сюрпризний момент»;
2. на занятті створити «дух відкриття» (нічого не повідомляти дітям у готовому вигляді);
3. тримати паузу у своїй розмові, сприяючи включенню розумових процесів у дітей;
4. звертати увагу на кожну відповідь дітей;

5. пам'ятати про розвиток зв'язного мовлення під час усіх видів діяльності, вчити виражати думки повними реченнями;

6. підтримувати відчуття успішності та важливості.

Загальна структура заняття у ЗДО:

1. Психогімнастика
2. Розминка (коло вітання, співання однієї ж пісні-привітання).
3. Вправи на розвиток емоційно-вольової сфери (який настій у тебе сьогодні).
4. Вправи на розвиток пізнавальної сфери (уваги, мислення та пам'яті).
5. Рефлексія (спрямована на формування вміння аналізувати свої емоції та враження).
6. Фізкульт хвилинка
7. Робота із зошитом; міні-лекції (профілактика дезадаптації).
8. Заключна частина (прощання, підбиття підсумку заняття).

Вважаємо, що заняття краще розпочинати із психогімнастики: налаштування на роботу, перейти до нескладних вправ. Прикладами таких вправ є «Знайомство» (кілька варіантів), «Мій настрій сьогодні» «Посмішка по колу», «Привітання», а також «Коло вітання», «Веселий м'яч», «Угадай емоцію», «Долоньки-компліменти», «Закінчи фразу». Метою даних впраав є розвитак емоційної сфери, формування вміння проявляти емоції, впізнавати їх в інших людях. Такі вправи також передбачають формування вміння налагоджувати контакт з іншими дітьми, зниження тривожності, розвиток уміння будувати партнерські стосунки, формування відповідальності та зняття фізичного напруження, вміння слухати один одного. Важливим етапом заняття є виконання вправ на розвиток пізнавальної сфери дошкільниика. Ми вважаємо, що на даному етапі доречно використати вправи «Казковий герой», «Відгадай слово», «Назви тваринку» які спрямовані на розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення. Цікавою для дітей є вправа «Знайди відмінності», яка покращує розвиток розумових операцій, вчить зосереджуватись на роботі. Ігри «Знайди фігури» та «Збери мотрійки» можна застосувати тоді, коли на меті є розвиток

швидкості мислення та уваги. На етапі розвитку пізнавальної сфери ефективними є вправи «Назви сусідів числа» та «Не пропусти професію», які спрямовані на розвиток пам'яті, здатності до переключення уваги, розширення кругозору. З метою розвитку понятійного мислення, словесно-логічного мислення варто використати з дітьми вправу «Закінчи фразу», «Об'єднай слова», «Назви протилежне». Наступним етапом розвиваючого заняття є рефлексія. Її метою є формування вміння аналізувати свої емоції та враження на занятті. Важливо, щоб висловились кожна дитина. Завершити заняття ми пропонуємо психогімнастикою, роботою в зошиті, що дозволить систематизувати і уточнити знання, підвести підсумки. Отже, використання педагогами дошкільних навчальних закладів запропонованих нами розвиваючих занять сприятиме формуванню психологічної готовності дітей до навчання в школі, розвитку емоційної сфери, комунікативних навичок, формуванню правильних мотивів навчання.

3.3. Перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов формування мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі

Нами було проведено формувальний експеримент із групою дітей Івано - Франківського приватного закладу дошкільної освіти «Вулик»: «Всезнайки Б» (10 осіб) у яких визначено високий, середній та низький рівень мотиваційної готовності. Формувальний експеримент мав на меті задіяння організаційно-педагогічних умов формування мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі.

Нами було виділено, організаційно-педагогічні умови, що впливають на розвиток мотиваційної готовності до навчання дитини у школі :

1. Реалізація спеціального комфортного психологічного клімату досліджуваних груп.
2. Гарантування збільшення рівня пізнавального інтересу.

3. Виконання роботи за певним планом, правильної організації, що сприятиме формуванню мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до засвоєння знань.

4. Надання педагогічної компетентності та майстерності вихователів засобами просвітницької і профілактичної діяльності.

Задля забезпечення комфортного освітнього середовища, вихователі створювали сприятливий психологічний клімат групи та дотримувались правил садочка: звертались до дітей тільки на ім'я, та із словом «*прошу*»; використовували виховні та методичні можливості гумору; хвалили дітей за реальні досягнення, але не використовуючи слово «*молодець*»; невимушено розмовляли з вихованцями про їх інтереси; спиралися на сильні сторони дитини, та зосереджували увагу на них; стежити за своїми відносинами з «важкими» дітьми.

Для організації матеріального чинника у групових класах було створено зручне, комфортне та безпечне середовище. Столики для занять було розставлено таким чином, щоб діти, працюючи могли дивитись на дошку. Матеріал для роботи чітко розставлений відповідно до зон розвитку, за методикою Марії Монтесорі. Усі матеріали для роботи мають розвивальне та творче спрямування. Додаткова у групових кімнатах було створено куточки відпочинку, а також матеріал, що допомагає зрозуміти свій емоційний стан, та вивільнити негативні емоції. Для налагодження дружніх стосунків в дитячому колективі, ми запропонували двічі на тиждень читати та разом із дітьми аналізувати оповідання, зміст яких відображає: хто такий справжній друг, дружні стосунки, повага до однолітків та дорослих.

Підвищити рівень розвитку пізнавального інтересу допомагало: розв'язування пізнавальних задач, проведення експериментальних дослідів. Було організовано та проведено пізнавальні розмови, ставилися запитання за їх змістом. Навчальний процес проводився на оптимальному рівні до розвитку дітей. Позитивний вплив на розвиток пізнавальної зацікавленості створювався завдяки доброзичливому та ввічливому спілкуванню в навчальному процесі,

поваги один до одного, використанню реальних предметів на заняттях (діти мали можливість скуштувати фрукти при вивченні органу чуття смаку, та інших темах).

Для гарантій виконання основних принципів проектування і організованого утворення мотиваційної готовності дітей дошкільного віку до навчання було використано велику частину певних вимог. Для реалізації та дотримання принципу науковості при доборі занять та матеріалів до них використовується підтверджений науковцями реальний навчальний матеріал для навчання дітей доступними для їхнього віку науковими поняттями і термінами. Важливою стала реалізація принципу наочності завжди використовувалися наочні матеріали (Роздруковані «реальні» катринки відповідно до заданої теми заняття). Використання наочності у навчанні сприяє активному функціонуванню розумової діяльності. Для функціонування принципу гармонії з природою в дитячому садку створено відповідне середовище, в якому акцент зроблено на розкопках фольклору, народних звичаїв, традицій (етнологічний куточок був днем; книжковий куточок – це не тільки казки, а також література з народними приказками, прислів'ями та легендами; започатковано традицію: кожного понеділка діти перед початком занять співали гімн України). З метою розвитку мотиваційної готовності з дітьми були організовані ігри та заняття за матеріалом збірно-розвивальної програми [47]. Задля реалізації організаційно-педагогічних умов формування мотивації до навчання – забезпечення педагогічної майстерності вихователів через навчально-професійну діяльність організовано постійну взаємодію закладу дошкільної освіти, батьків та школи. Взаємодія проявлялася в введенні ділових партнерських стосунків за інформаційно-просвітницьким, методичним і практичним спрямованостями. Проводилась робота з роз'яснення батькам завдань, запропонованих реформою школи для всебічного розвитку дітей у дошкільний період. Для формування позитивного ставлення до навчання організовувалися шкільні екскурсії. Робота з батьками велася у двох проекціях: індивідуально та з групою батьків на батьківських зборах. де педагоги організовано знайомили батьків з цілями і завданнями,

формами і методами виховання та формування мотиваційної готовності до дитячого садка та сімейної школи; Вихователі, вчителі та психолог закладу у спільній роботі з батьками виробили унікальну можливість впливу на дітей. Як уже було сказано, з експериментальною групою дітей було організовано заняття та ігри, які є частиною корекційно-розвивальної програми формування у дітей мотивації до навчання в школі. (Додаток В).

З метою перевірки ефективності створених нами організаційно-педагогічних умов формування мотиваційної підготовки дітей до навчання в школі нами було проведено контрольний етап експериментального дослідження. З цією метою дітям обох груп (контрольної та експериментальної) неодноразово пропонувалися діагностичні методики розрізнення мотиваційної готовності до школи: методика «Бесіда про школу» (Т. Нежнова), методика «Бесіда» (Т. Нежнова), М. Гінзбург. Мотивація до навчання», тест Л. Венгера «Мотиваційна готовність». Результати опитування наведено в таблицях 5 і 6 (додаток Б). За результатами тесту ми отримали такі дані:

Контрольна група:

високий рівень – 4 дітей;
середній рівень – 9 дітей;
низький рівень – 1 дитина.

Експериментальна група:

високий рівень – 6 дітей;
середній рівень – 1 дитина;
низький рівень – 3 дітей.

Ці дані було переведено у відсоткове вираження (таблиця 7 і 8) та представлено у вигляді діаграм (рис. 3 і 4).

Таблиця 7.

Показники мотиваційної готовності дітей шостого року життя до навчання у школі; контрольна група (%)

Кількість дітей	Високий	Середній	Низький
-----------------	---------	----------	---------

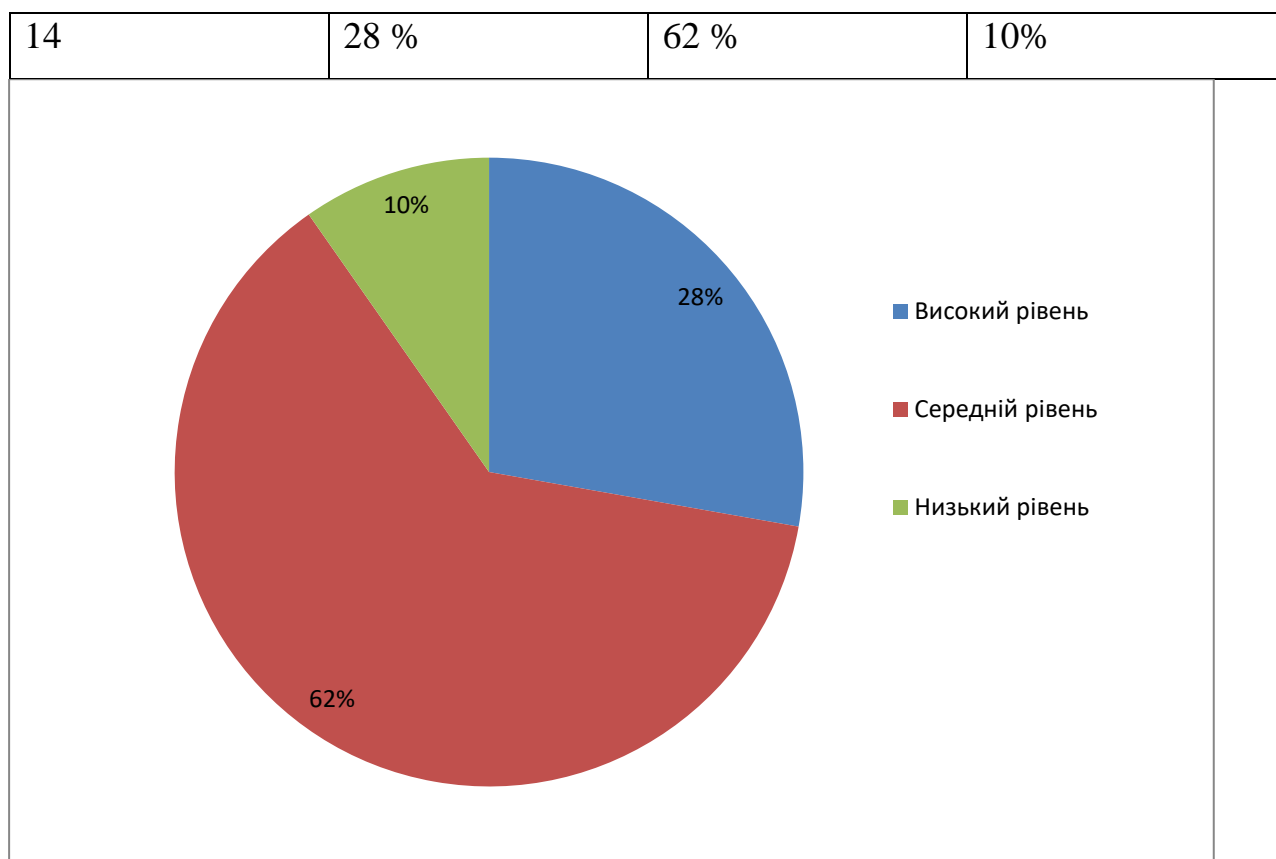

Рис 4. Рівневий розподіл показників мотиваційної готовності дітей старшої дошкільної групи шостого року життя; ЗДО «Вулик» (контрольна група «Всезнайки А»)

Таблиця 8.

Показники мотиваційної готовності дітей шостого року життя до навчання у школі; експериментальна група (%)

Кількість дітей	Високий	Середній	Низький
10	60 %	10 %	30 %

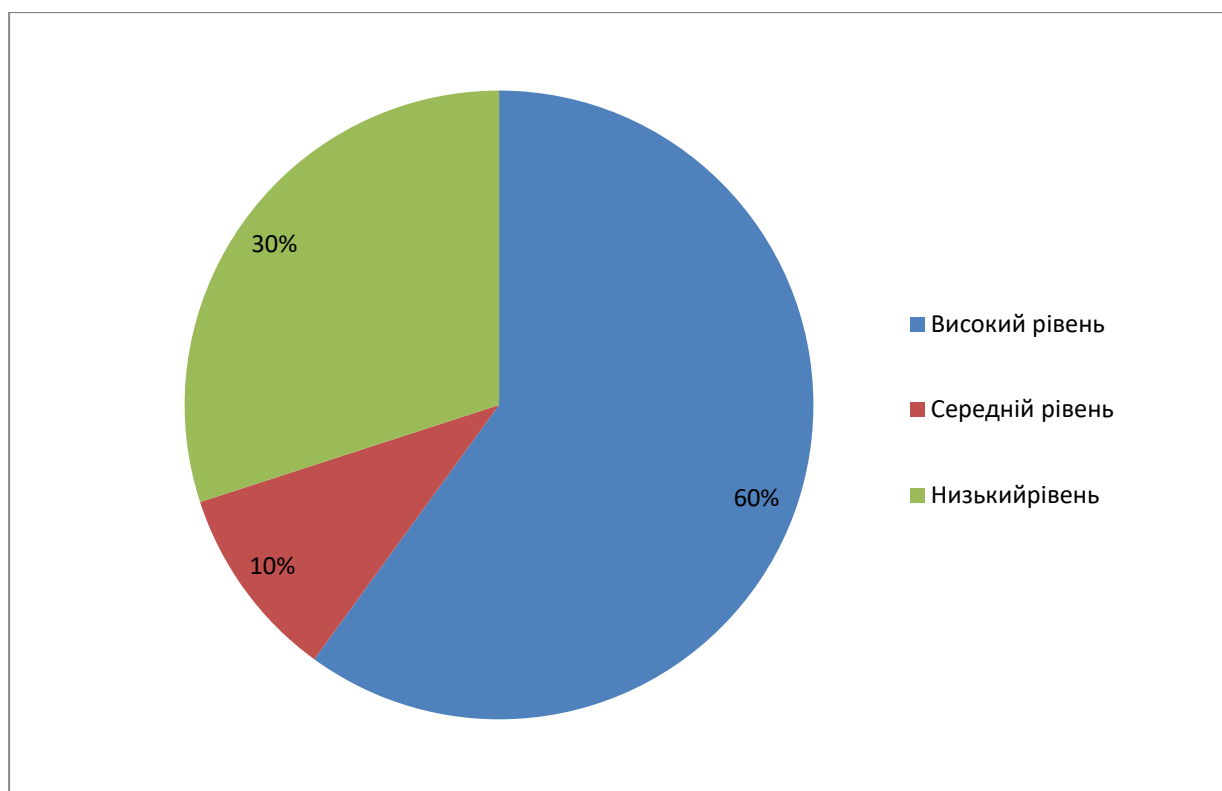

Рис 4. Рівневий розподіл показників мотиваційної готовності дітей старшої дошкільної групи шостого року життя; ЗДО «Вулик» (експериментальна група «Всезнайки Б»)

Отже, контрольне виконання дослідження вказало, що відсоткова відповідність у контрольній групі («Всезнайки А») мало деякі відмінності: високий рівень мотиваційної готовності – 28%, середній рівень – 62%, низький рівень – 10%. Варто звернути увагу, що діти з високим та середнім рівнем мотиваційної готовності змогли покращити свої відповіді на деякі тестові питання, двоє дітей показали свій новий рівень із низького до середнього. У експериментальній групі діти досить помітно підвищили відсоткове співвідношення рівнів мотиваційної готовності. Високий рівень мотиваційної готовності збільшився з 20% до 60%. За даними дослідження середній рівень мотиваційної готовності становить 10%, тобто повністю відсутній. Щодо відношення низького рівня мотиваційної готовності, то він залишився незмінним – 30%.

Безсумнівно, організаційно - педагогічні умови навчання впливають на формування мотиваційної підготовки до навчання в школі і дають результати. І з таблиці та діаграми ми бачимо, що відсоток дітей експериментальної групи збільшився: високий рівень мотивації. Крім того, на початку дослідження показали висока мотивація підвищила їхні бали на певних тестах. Дітей з низьким рівнем мотивації також трохи покращили результати, але на жаль у них виявлено меншу мотиваційну готовність до навчання в школі. Вважаємо, що мета дослідження досягнута і має результати розгляне них умови є обґрунтованими.

Висновки до 3-го розділу

Готовність дитини до школи визначається з огляду на те, наскільки вона відкрита до здобуття нових знань і навичок, що допоможуть їй у майбутньому знайти гідне місце в суспільстві та задовольнити особисті потреби.

Для того щоб дитина успішно навчалась у школі, вона передусім повинна прагнути до нового шкільного життя, нового формату навчальних занять, відповідальних доручень. На виникнення такого характеру прагнень впливають ставлення до навчання близьких дитині дорослих людей, а також її однолітків. Домінуючим у формуванні мотиваційної готовності до навчання у школі є прагнення дитини посісти нове соціальне положення.

Для дитини, яка готується вступити до школи, важливим є не лише ставлення до процесу навчання загалом, а й до вчителів, однолітків та до самого себе зокрема. Фахівці вважають, що на кінець дошкільного розвитку повинна формуватися така форма спілкування дитини з дорослими, яку можна охарактеризувати як позаситуаційно-особистісне спілкування. За умови такого спілкування дорослий стає для дитини незаперечним авторитетом, взірцем для наслідування та діловим партнером.

У нашому дослідженні ми використали діагностичні методики для визначення рівня мотиваційної готовності дитини до шкільного навчання, що й було метою проведення емпіричного дослідження. Констатувальний етап

діагностики здійснювався за допомогою чотирьох методик, а саме: методика «Бесіда про школу» (Т. Нежнова), методика «Бесіда» (Т. Нежнова), тест М. Гінзбурга «Мотивація навчання», тест Л. Венгера «Мотиваційна готовність». За результатами дослідження нами визначено рівень сформованості мотиваційної готовності дитини до школи, а також, ознайомлено батьків дошкільників із результатами діагностичного обстеження та надали рекомендації.

Дослідження проводилося у приватному закладі дошкільної освіти «Вулик» м. Івано-Франківськ на базі старших груп (діти шостого року життя) – «Всезнайки А» та «Всезнайки Б» у дослідженні брали участь 14 дітей (контрольна група), 10 дітей (експериментальна група).

Констатувальний експеримент показав, що у контрольній групі дітей з високим рівнем мотивації 28%, з середнім – 62%, з низьким – 10%. Констатувальний експеримент в експериментальній групі дав наступні результати: високий рівень – 60%, середній рівень – 10%, низький рівень – 30%. Після проведення констатувального експерименту і визначення

Якщо мотивація до навчання не сформована дитина складно звикає до нових умов, колективу і вчителя, важко сприймає навчальний матеріал, що може привести до дезадаптації та до відсутності успіху у навчанні. Тому саме формування мотиваційної готовності є важливою умовою для подальшого успішного навчання та безболісної адаптації дитини до умов школи.

Мотиваційна готовність до школи передбачає також певне ставлення дитини до себе. Продуктивна навчальна діяльність вимагає адекватного ставлення дитини до власних здібностей, результатів роботи, поведінки, тобто певного рівня розвитку самопізнання. Про рівень такої особистісної готовності дитини до школи зазвичай роблять висновки на основі спостережень за дитиною під час її роботи на групових заняттях та під час індивідуальних бесід із психологом.

результатів, для експериментальної групи, було впроваджено низку організаційно-педагогічних умов для формування мотиваційної готовності дітей до шкільного навчання. А також з дітьми систематично походилися заняття, ігри

та бесіди, що забезпечують формування мотивації до навчання у школі. Робота велася з дітьми протягом шести тижнів. По закінченню формувального етапу експерименту нами було проведено контрольне дослідження, яке засвідчило збільшення відсотку дітей з високим рівнем мотиваційної готовності у експериментальній групі з 20% до 60%

Спираючись на результати дослідження, ми вважаємо доречним запропонувати батькам і педагогам рекомендації щодо подальшого формування мотиваційної готовності дітей до навчання у школі, які сприятимуть також і покращенню процесу підготовки дітей до школи, попередять ранню шкільну дезадаптацію, зможуть забезпечити високий рівень готовності дітей до шкільного навчання. Педагогам закладів дошкільної освіти ми пропонуємо фрагмент комплексу занять, ігор, бесід та вправ метою, якого є формування мотиваційної готовності дітей до навчання в школі.

ВИСНОВКИ

Важливим результатом психічного розвитку дитини дошкільного віку є сформованість мотиваційна готовність дитини до шкільного навчання.

Мотиваційна готовність включає можливість дитини прийняти нову «соціальну позицію» - статус школяра, вміння керувати своїми діями і розумовими операціями, сформованість певного світогляду, прагнення до оволодіння навчальною діяльністю до молодшого шкільного віку. У ході дослідження ми вирішували нижче наведені спричинені, зумовлені об'єктом, предметом і метою даної роботи: Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив підкреслити основні критерії мотиваційної підготовки дітей до школи: сформованість мотиву навчання; формування правильного іміджу школи, певного позитивного емоційного ставлення до навчання як до серйозної та суспільно важливої діяльності; потреби та бажання йти до школи, щоб отримувати знання, без тиску ззовні; вміння узгоджувати мотивацію поведінки; прийнятне ставлення до вчителя, розуміння його ролі та професійної позиції; готовий взяти на себе роль підмайстра.

Під час нашого наукового дослідження було вирішено такі задачі, відповідно до визначеного предмету, об'єкту і мети роботи:

1. За результатами ґрунтового аналізу науково-методичної та психолого-педагогічної літератури було виокремлено основні критерії мотиваційної готовності дітей до школи: бажання вчитися; формування гарного іміджу школи, позитивне та емоційне ставлення до навчання, серйозне ставлення до процесу навчання, як до соціально важливого виду діяльності; прагнення йти до школи, для отримання знань, без тиску дорослих; вміння узгоджувати мотиви поведінки; позитивне налаштування до шкільного педагога, повага до його ролі у школі та професійної позиції; прийняття дитиною нової соціальної позиції – учня.

До кінця дошкільного віку дитина досить сильно розвиває свою мотивацію до навчання в школі. Характерними для високого мотиваційного рівня

визначають загалом позитивне ставлення до школи, інтереси дитини та її пізнавальну активність – допитливість.

2. За результатами теоретичного аналізу, було визначено рівні мотиваційної готовності старших дошкільників до навчання у школі. До кінця дошкільного віку у дитини формується досить сильна мотивація до шкільного навчання. Сприятливими властивостями високого рівня мотивації є загальне позитивне ставлення дитини до школи, переважають пізнавальна та соціальна мотивація та прагнення до успіху.

Як правило, такі діти добре навчаються легко опановують навчальні матеріали; слухають вчителя; виконувати завдання без стороннього нагляду; проявляють інтерес до самостійної роботи; доручення виконують добровільно; займають перші місця в групі.

Порівняно позитивне ставлення до школи мають і діти із середнім рівнем готовності. Вони розуміють включений навчальний матеріал; вивчають основи шкільної програми; вміють самостійно розв'язувати типові задачі; при отриманні доручень їм потрібен контроль та нагляд дорослого за діяльністю. Проте в школі ці діти почуваються цілком безпечно, від школи вони зазвичай прагнуть отримати спілкування з вчителем та однолітками, але їх недостатньо приваблює процес навчання.

Діти з низьким рівнем підготовки, звертають свою увагу на веселі або зовнішні мотиви. У них негативне або байдуже ставлення до школи. Просвітницьку діяльність не проводять, оскільки часто навчання спонукає їх до відчуття тривожності чи страху. Дітям з низьким рівнем не легко зробити завдання, дотримуватися певних стандартів і правил. Все це може привести до неприйняття навчальних завдань і відмови від навчальних занять, як наслідок, труднощів у навчанні, а також непорозумінь у спілкуванні з педагогом та однокласниками.

3. На констатувальному етапі дослідження нами було визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність

організаційно-педагогічних умов при формуванні готовності до навчання у дітей старшого дошкільного віку.

Умови, які мають бути створені в освітньо-розвивальному середовищі:

1. Створити комфортний психологічний клімат у групі.
2. Надавати необхідне підняття рівня пізнавальних інтересів.
3. Виконання базових принципів планомірності та цілеспрямованості навчання у підготовці дошкільників до навчання.
4. Забезпечити педагогічну майстерність вихователів шляхом просвітницької та профілактичної діяльності.

Забезпечення сприятливого психологічного клімату в групі. Основою сприятливого психологічного клімату є перебування дитини в стані душевного комфорту: рівноваги, спокою, безпеки; самовдоволення, оптимізм. Позитивний психічний клімат сприятливо діє на всі сфери життєдіяльності, підвищує працездатність, підвищує активність, впевненість у собі, віру у власні можливості та сили. Забезпечити підвищення рівня пізнавального інтересу. Провідні можливості, за яких можливе підняття рівня пізнавального інтересу дітей дошкільного віку: цілісність розвивального середовища для організації пізнавальної діяльності; створення середовища, в якому панує позитивна, емоційно тепла атмосфера спілкування без негативної оцінки вчинків дитини та критичних зауважень; розширення інформації; стимуляція пізнавальної діяльності та мислення; самостійна робота дітей; взаємодії індивідуальних і групових форм діяльності дошкільників; диференційований підхід у навчанні; використання нових форм контролю навчальної діяльності; дослідницька діяльність. Виконання головних принципів проектування і організованого розвитку мотиваційної готовності дітей дошкільного віку до засвоєння певного роду знань. Доцільне планування, організаторське забезпечення мотиваційної готовності дітей до шкільного навчання мають базуватись при дотриманні принципів науковості, новизни, доступності, наочності та природо відповідності задатків дитини.

Зазначимо, що внесені спеціально нами організаційно-педагогічні умови для формування мотиваційної готовності до навчання в школі принесли гарні результати, тож у підсумку ми повідомили батькам дошкільників результати діагностичного дослідження та подали рекомендації для них.

4. За результатами дослідження ми визначили рекомендації для батьків і педагогів, що забезпечать більшу ефективність роботи з питань формування мотиваційної готовності до шкільного навчання. Вихователям дитячих садочків можемо рекомендувати основи розроблених занять, мета яких є формування мотиваційної готовності, а також психолого-педагогічна підготовка дітей до школи. Згідно результатів контрольного етапу експерименту ми надаємо рекомендації щодо подальшого формування мотиваційної готовності дітей до школи. Батькам, чиї діти мають низьку мотиваційну готовність, було рекомендовано звертатися за інформацією щодо проблем, з якими стикаються діти з низькою мотивацією до навчання. Також було рекомендовано вихователям дошкільних навчальних закладів говорити з дітьми про школу, організовувати рольові ігри про «школу», організовувати екскурсії до загальноосвітніх шкіл для підвищення мотивації.

Переконуємося, що діагностика рівня мотиваційної готовності це обов'язковий напрямок виховної роботи закладу дошкільної освіти, спрямований на запобігання ранній шкільній дезадаптації та створювати можливості виконувати корекційні роботи, а також забезпечити високий рівень виховання мотивації у дітей.

Проведе теоретичне та діагностичне дослідження не вичерпує всі сторони розглянутої тематики. У перспективі для кращого дослідження потребує підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми шостого року життя і важливість впливу сім'ї на мотиваційну сферу дітей дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архипова И. А. Подготовка ребенка к школе: Книга для родителей будущего первоклассника. Екатеринбург : У-Фактория, 2004. 224 с.
2. Атаманчук Н. М. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку із синдромом гіперактивності // Психологічний часопис: збірник наукових праць / За ред. С.Д. Максименка. № 1 (11). Вип. 11. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, 2018. С.9-25.
3. Базовий документ дошкільної освіти в Україні (за новою ред.) Київ. 2021
4. Боровська О. Готовність дитини до школи: співпраця з батьками. *Практичний психолог : дитячий садок*. 2014. №1. С. 42.
5. Венгер А.Л. Схема індивідуального обстеження дітей шкільного віку: для психологов-консультантів. Москва : МГУ, 1989. 96 с.
6. Воронова, Н. А. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів. *Початкова школа*, №3, 2007.С. 5-6.
7. Гозак С.В., Філоненко О.О. Особливості функціональної готовності дітей до шкільного навчання. *Освітологічний дискус*, 2015. С. 61-69.
8. Головань Н.О. Вікові особливості дітей шестирічного віку та їх діагностика. Навчання і виховання шестирічних першокласників. Київ : Освіта, 1990. 167 с.
9. Гончаренко Т. Розвивальні та корекційні заняття психолога. Київ : Бібліотека «Шкільного світу», 2004. 120 с.
10. Гончаренко Т. Я хочу, я можу, я буду добре вчитись Київ : Бібліотека «Шкільного світу», 2003. 128с.
11. Горопаха, Н. М., Н. В. Маліновська. Особливості мотивів навчально-мовленнєвої діяльності старших дошкільників. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"* 2017.
12. Дмитрієва О. А. Незабаром до школи. Психологічні особливості дітей дошкільного віку: шостий рік життя. Харків : Вид. група «Основа», 2008. 189 с

13. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник / Т. В. Дуткевич. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с
14. Дьякова В. Д. Програма роботи з майбутніми першокласниками / В. Д. Дьякова, А. В. Железняк. Харків : Веста, 2008. 80с.
15. Зайцева, Л. Педагогічні умови формування позитивної мотивації у дошкільників до математичної діяльності. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету* 2007.
16. Зацарний В. В. Основи охорони праці: підручник / В. В. Зацарний, Д. В. Зеркалов, В. С. Коз'яков, Л. О. Мітюк, О. І. Полукаров, Р. В. Сабарно, К. Н. Ткачук, М. О. Халімовський. Київ : Основа, 2006. 448 с.
17. Зацепіна Н. Психологічна підготовка дітей шестирічного віку до школи. *Психолог довкілля* : вкладка. 2010. №3. С. 7–8.
18. Іллін Є. Мотивація і мотиви / Є. Іллін ; переклад з рос. мови, передмова та примітки Т. Тадеєвої. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2013. 512 с.
19. Іллін Є. Мотивація і мотиви / Є. Іллін ; переклад з рос. мови, передмова та примітки Т. Тадеєвої. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2013. 512 с
20. Кашуба Л. І. Підготовка до школи дітей шестирічного віку / Л. І. Кашуба. Тернопіль : Мальва-ОСО, 2007. 128с.
21. Клевака Л.П., О. М. Тур. Специфіка формування мотивації дітей дошкільного віку як чинник успішності навчання в НУШ. 2020.
22. Климчук, В.О., Шимченко. О.А. Вплив внутрішньої мотивації на розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку. *Обдарована дитина*, 2004. С. 60-63.
23. Концепція загальної середньої освіти (12 річна школа) *Педагогічна газета*. 2002. №1 (91)
24. Копейкіна О. А. Керівникам дошкільного навчального закладу: Довідково-методичне видання / Упоряд. О. А. Копейкіна; Л. В. Гураш. Харків : Торсінг плюс, 2006. 512 с.
25. Кривчикова О., Лясота Т. Психомоторний стан як фактор адаптації учнів початкових класів до умов навчання в школі. *Physica education, sport and health culture in modern society*, 2008, С. 162-164

26. Кузнєцова О. Дошкільна зрілість. *Психолог довкілля: вкладка*. 2011. №12. С. 5 – 9.
27. Ладивір С. Дошкільник напередодні шкільного життя. *Вихователь–методист дошкільного закладу*. 2010. №7. С. 7 – 8.
28. Ладивір С. Чому «гальмує» дошкільна зрілість / С. Ладивір, Т. Піроженко // *Вихователь–методист дошкільного закладу*. 2012. №8. С. 9.
29. Максименко С.Д. Адаптація дитиня до школи. Київ : Мікрос-СВС, 2003. 96 с.
30. Малихіна О. В. Мотивація учіння молодших школярів . Київ : Навчальна книга, 2002. 304 с.
31. Мартиненко С.М. Орієнтовні методики педагогічного діагностування рівнів готовності дитини до навчання в школі. Початкова школа, 2008. С. 39-41.
32. Методика “Бесіда Про Школу” (Т.А. Нежнова) [UR L] <https://dytpsycholog.com/2015/11/29/методика-бесіда-про-школу-т-а-нежнов/> (Дата звернення 10.09.2022).
33. Мокіна, А. Г. Особливості мотивації старших дошкільників у вивченні іноземних мов. *Міжнародна наукова практична конференція “Україна і світ: діалог мов та культур” : тези доповідей, Київ 3–5 квітня 2013*. С. 551-553.
34. Мотиваційна готовність дитини до шкільного навчання [UR L] https://pidruchniki.com/14201126/psihologiya/motivatsiyna_gotovnist_ditini_shkільного_navchannya (Дата звернення 16.06.2022).
35. Назаренко А. Сім’я і дошкільний заклад. *Дошкільне виховання*. 2001. №8. С. 10-11.
36. Павелків Р. В. Вікова психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закладів. / Р. В. Павелків Київ. : Кондор, 2011. 468 с.
37. Парфілова С. Л. Урахування вікових особливостей молодших школярів у процесі формування пізнавальної мотивації. *Вісник Глухівського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки*. 2011. Вип. 17. С. 41-42.
38. Піроженко Т.О. Мовленнєве зростання дошкільника : науково-методичний посібник. Київ : Грайлик, 1999. 137 с.

39. Подшивайлов Ф.М., Кривоцюк С.В. Психолого-педагогічні особливості навчальної мотивації дітей старшого дошкільного віку. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2017 С. 40-43
40. Половіна О.А. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Дошкільне виховання. 2021. С. 3-10.
41. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т. І. Поніманська. 2-ге вид., доповн. Київ : Академвидав (Серія «Альма-матер»), 2013. 464 с
42. Поніманська.Т.І.Дошкільна педагогіка:навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : «Академвидав», 2006. 456 с.
43. Ригель О. Психологічна готовність дитини до систематичного шкільного навчання: організаційний аспект роботи / О. Ригель // Практичний психолог : дитячий садок. 2014. №1. С. 31 – 32.
44. Савчук, К. А., Сорочинська, О. А. Формування у дітей дошкільного віку мотивації ведення здорового способу життя. *Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць*, 2014. С. 467-470.
45. Сайко Н.О. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку в процесі підготовки до школи: Збірник «Школа першого ступеня: теорія і практика». Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту, Переяслав-Хмельницький, 2002. 200 с.
46. Собакарь О. Співпраця з батьками у формуванні психологічної готовності старших дошкільників до школи. *Практичний психолог : дитячий садок*. 2013. №5. С. 33.
47. Стародубова Н.Г. Критерії готовності дитини до навчання в школі. Бійськ 2001. С.77-78;
48. Терлецька Л. Г. Психологія здоров'я: арт-терапевтичні технології : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2016. 128 с.
49. Тест на мотивацію «Мотивация учения» (Гинзбург) [URL] <http://nsportal.ru/user/46844/page/test-na-motivatsiyu-ginzburg> (Дата звернення 4.09.2021).

50. Фадеєва Т. Готовність дитини до шкільного навчання. *Рідна школа*. 2003. № 12. С. 14-16.
51. Характеристика мотиваційної готовності старших дошкільників [URL] Вікторія Гальченко, Інна Грузинська. Київ www.irbis-nbuv.gov.ua > irbis_nbuv > cgiirbis_64 (Дата звернення 05.05.2022)
52. Чала Т. Т. Настільна книга керівника ДНЗ / уклад.: Чала Т. Т. Харків : Вид. група «Основа», 2009. 508 с
53. Чекстере, О. Ю., Пророк, Н. В. Мотиваційна сфера старших дошкільників. 2018
54. Черепаня Н.І. Педагогічні детермінанти готовності дитини до навчання у школі. Ужгород : Говерла, 2013. С.225-229
55. Чуб Н. В. Комплексні тести готовності дитини до школи / Н. В. Чуб. Харків : Основа, 2007. 144 с.
56. Шеремет М. К. До проблеми формування мовленнєвої готовності дітей до навчання у школі. 2014.
57. Юр'єва Ю. В. Формування психологічної готовності дітей до школи в контексті інноваційної діяльності шкільного практичного психолога. 2013. 104с. [Електронний ресурс] Режим доступу : URL : www.moippro.mk.ua/attachments/article/1684/Брошура.pdf.pdf. (Дата звернення 05.05.2022)
58. Яланська С. П. Арт-технології у професійній та дослідницько-інноваційній діяльності психолога. Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу. Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. Київ: Університет «Україна», 2018. С.146-149.

ДОДАТКИ

Додаток А 1.

Методика «Бесіда про школу» (Т. Нежнова)

Мета: дослідження внутрішньої позиції школяра і виявлення бажання дитини йти до школи, орієнтація на шкільно-навчальну діяльність.

Матеріал:перелік питань, ручка.

Процедура проведення.

Бесіда проводиться індивідуально.

В ході обстеження дитині задаються питання, відповіді на які дозволяють виявити один з трьох типів орієнтації у відношенні школи і навчання.

Переважаюча орієнтація на зміст навчальної діяльності свідчить про наявність у дитини внутрішньої позиції школяра.

Запитання бесіди: 1.

Чи хочеш ти йти до школи?

- А – дуже хочу;
- Б – так собі, не знаю;
- В – не хочу.

2. Чому ти хочеш йти до школи?

А – інтерес до навчання, занять, хочу навчитись читати, писати, стати грамотним, розумним, багато знати, довідатись про нове;

Б – інтерес до зовнішньої шкільної атрибутики: нова форма, книги, портфель;

В – позашкільні інтереси: у садку набридло, у школі не сплять, там весело, усі діти ідуть до школи.

3. Чи готуєшся ти до школи? Як ти готуєшся (тебе готують) до школи?

А – освоєння деяких навичок читання, письма, лічби: з мамою вчили літери, лічили, розв'язували задачки;

Б – придбання форми, шкільного приладдя;

В – заняття, що не стосуються школи.

4. Чи подобається тобі в школі? Що тобі подобається (не подобається)?
Найбільше? (Попередньо в дитини запитати, чи була вона у школі).

А – уроки, шкільні заняття, що не мають аналогів у дошкільному житті дитини;

Б – позашкільні заняття та інші, не пов'язані з навчанням, моменти: перерва, заняття в позаурочний час, особистість учителя, зовнішній вигляд школи, оформлення класу;

В – уроки художньо-фізкультурного циклу, знайомі і близькі дитині в дошкільному дитинстві.

5. Якби тобі не треба було ходити до школи й у дитячий садок, чим би ти займався вдома, як би проводив свій день?

А – заняття навчального типу: писав би літери, читав;

Б – дошкільні заняття: малювання, конструювання;

В – заняття, що не мають відношення до школи: ігри, допомога по господарству, догляд за тваринами. Інтерпретація результатів

За відповідь А – 2 бали, відповідь Б – 1 бал, відповідь В – 0 балів.

Високий рівень – 10-9 балів – говорить про навчальну орієнтацію дитини та позитивне ставлення до школи (внутрішня позиція школяра достатньо сформована);

Середній рівень – 8-5 балів – свідчать про інтерес дитини переважно до зовнішньої атрибутики шкільного життя (початкова стадія формування внутрішньої позиції школяра);

Низький рівень – 4-0 балів – дитина не проявляє інтересу до школи (внутрішня позиція школяра не сформована).

Методика «Бесіда» (Т. Нежнова)

Мета: визначити рівень мотиваційної готовності до школи, уявлення про школу та співвідношення уявлень і бажання навчатися.

Інструкція виконання: визначення мотиваційної готовності дитини до навчання у школі відбувається шляхом бесіди.

Вчитель ставить нескладні запитання на тему, близьку до життєвих інтересів дитини:

1. Чи відвідуєш ти дитячий садочок?
2. Чи маєш братів і сестер, які вже ходять до школи?
3. Чи розповідали вони тобі щось про школу?
4. Чи хочеш ти ходити до школи?
5. Як ти думаєш, що гарного, цікавого буде в школі?
6. Навіщо у школі дзвоник?

Оцінка результатів.

Високий рівень (5 балів) – відповіді, в яких бажання йти до школи, стати школярем, навчатися подається з адекватним уявленням про школу. Наприклад, діти відповідають: "Усім потрібно навчатися у школі, щоб, коли виростеш, добре працювати", "Хто добре навчається в школі, той зможе стати лікарем, учителем, бізнесменом, юристом".

Середній рівень (4-3 бали) – відповіді, в яких бажання йти до школи, прагнення стати школярем з поверховим уявленням про школу, з окремими яскравими враженнями, неістотними для вимог школи: "У школі цікаво, там багато дітей", "Мені вже купили форму і портфель".

Низький рівень (2-0 балів) – відповіді свідчать про начебто правильне уявлення дітей про вимоги, які ставить школа, і водночас викривають їхні побоювання, навіть острах: "Я боюся, що не почую, що говорить учителька", "Я, напевне, не зумію зробити те, про що вчителька говорить".

Тест «Мотивація навчання» (М. Гінзбург)

(Методика розроблена в 1988 р. М.Р.Гінзбург, експериментальні матеріали і система оцінок — у 1993 р. І.Ю.Пахомовою і Р.В.Овчаровою).

Форма проведення: індивідуальна.

Обладнання: стимульний матеріал до методики.

Інструкція. «Зараз я прочитаю тобі розповідь».

№ 1. «Хлопчики (дівчатка) розмовляли про школу. Перший хлопчик сказав: «Я ходжу в школу тому, що мене мама змушує. Якби не мама, я б у школу не ходив». На стіл перед дитиною психолог викладає картку з малюнком № 1: жіноча фігура з жестом, що вказує на школу, перед нею фігура дитини з портфелем у руках. (Зовнішній мотив.)

№ 2. «Другий хлопчик (дівчинка) сказав: «Я ходжу в школу тому, що мені подобається робити уроки. Навіть якби школи не було, я все одно вчився би». Психолог викладає картку з малюнком № 2: фігура дитини, що сидить за партою. (Навчальний мотив.)

№ 3. «Третій хлопчик сказав: «Я ходжу в школу тому, що там весело і багато дітей, з якими можна пограти». Психолог викладає картку з малюнком № 3: фігурки двох дітей, що грають у м'яч. (Ігровий мотив.)

№ 4. Четвертий хлопчик сказав: «Я ходжу в школу тому, що хочу бути великим. Коли я в школі, я відчуваюся дорослим, а до школи я був маленьким». Психолог викладає картку з малюнком № 4: дві фігурки, зображені спиною один до одного: у тієї, що вище, у руках портфель, у тієї, що нижче, іграшковий автомобіль. (Позиційний мотив.)

№ 5. «П'ятий хлопчик (дівчинка) сказав: «Я ходжу в школу тому, що потрібно вчитися. Без навчання ніякої справи не зробиш, а вивчишся — і можеш стати, ким захочеш». Психолог викладає картку з малюнком № 5: фігурка з портфелем у руках прямує до будинку. (Соціальний мотив.)

№ 6. «Шостий хлопчик сказав: «Я ходжу в школу тому, що одержую там п'ятірки». Психолог викладає картку з малюнком № 6: фігурка дитини, що тримає в руках розкритий зошит. (Оцінка.)

Після прочитання розповіді психолог ставить запитання:

—А як, по-твоєму, хто з них правий? Чому? (Вибір 1) —З ким із них ти хотів би разом, грати? Чому? (Вибір 2) —З ким із них ти хотів би разом учитися? Чому? (Вибір 3) Діти послідовно роблять три вибори.

Обробка результатів. Відповіді (вибір певної картинки) експериментатор заносить у таблицю і потім оцінює.

Мотиви, № Вибори 1 2 3 4 5 I вибір II вибір III вибір Контрольний вибір
Зовнішній мотив — 0 балів; ігровий мотив — 1 бал; оцінка — 2 бали; позиційний мотив — 3 бали; навчальний мотив — 5 балів; соціальний мотив — 4 бали;

Контрольний вибір додає до загальної суми кількість балів відповідного вибору. Домінуюча мотивація навчання діагностується за найбільшою кількістю балів. Дитина може керуватися й іншими мотивами. Про несформованість мотивації навчання свідчить відсутність переваг, тобто різні підходи у всіх ситуаціях.

Тест «Мотиваційна готовність» (Л. Венгер)

Стимульний матеріал: набір запитань, що пропонує дитині вибір одного з двох варіантів поведінки.

Проведення тесту.

Дітям читають уголос запитання, причому час на відповідь не обмежується.

Кожна відповідь фіксується.

Інструкція: послухай мене уважно. Я зачитуватиму запитання, а ти маєш відповісти, який варіант відповіді тобі подобається більше.

1. Якби були дві школи — одна з уроками української мови, математики, читання, музики, малювання і фізкультури, а інша — лише з уроками музики, малювання і фізкультури — в якій школі ти хотів би навчатися?

2. Якби були дві школи — одна з уроками і перервами, а інша лише з перервами і без уроків, в якій із них ти хотів би навчатися?

3. Якби були дві школи — в одній ставили дітям за хороші відповіді високі бали, а в іншій — давали солодощі та іграшки, в якій із них ти хотів би навчатися?

4. Якби були дві школи — в одній на уроках можна вставати лише з дозволу вчителя і піднімати руку, якщо хочеш щось запитати, а в іншій можна робити на уроці все, що захочеш, в якій із них ти хотів би вчитися?

5. Якби були дві школи — в одній задавали уроки додому, а в іншій не задавали, в якій із них ти хотів би вчитися?

6. Якби у вас у класі захворіла вчителька і директор запропонував її замінити іншою вчителькою або мамою, кого б ти вибрав?

7. Якби мама сказала: «Ти у мене ще маленький, тобі важко рано вставати, робити уроки. Я пропоную тобі залишитися в дитячому садочку, а в школу підеш через рік», — чи погодився б ти з такою пропозицією?

8. Якби мама сказала: «Я домовилася з учителькою, що вона ходитиме до нас додому і буде займатися з тобою. Тобі не доведеться вранці ходити до школи», — чи погодився б ти з такою пропозицією?

9. Якби сусідський хлопчик запитав тебе, що тобі найбільше подобається у школі, що б ти йому відповів? Аналіз результатів. За кожну правильну відповідь дається 1 бал, за неправильну — 0.

Внутрішня позиція вважається сформованою, якщо дитина набрала 5 балів і більше. На підставі аналізу сформованості всіх функцій, необхідних для навчання у школі, робиться загальний висновок про готовність шестирічної дитини до шкільного навчання:

- висока готовність — дитина виконувала всі запропоновані завдання на успішному рівні;

- середня готовність — дитина виявила або достатній рівень сформованості всіх функцій, або недостатній рівень сформованості 1—2 функцій за успішності решти;

- низька готовність — дитина виявила недостатній рівень сформованості всіх шкільно-необхідних функцій.

Додаток Б

Таблиця 1.

Протокол результатів діагностичного обстеження старших дошкільників щодо готовності до навчання у школі; констатувальний етап експерименту

Старша дошкільна група – «Всезнайки А»

Умовні позначення:

В – високий рівень, С – середній рівень, Н – низький рівень.

№	Ім'я досліджуваних	«Бесіда про школу» (Т. Нежнова)	«Бесіда» (Т. Нежнова)	Тест М. Гінзбурга	Тест Л. Венгера
1.	Тереза Г.	9 (В)	5 (В)	6 (позиц.)	4 (С)
2.	Захар Г.	9 (В)	5 (В)	6 (оцінка)	4 (С)
3.	Тадей З.	3 (Н)	2 (Н)	3 (ігровий)	2 (Н)
4.	Матвій П.	6 (С)	4 (С)	3 (ігровий)	2 (Н)
5.	Устина П.	7 (С)	3 (С)	10 (навч.)	6 (В)
6.	Емма Прил.	9 (В)	5 (В)	12 (соціал.)	6 (В)
7.	Емма Прок.	7(С)	3 (С)	8 (соціал.)	4 (С)
8.	Артем Х.	3 (Н)	2 (Н)	6 (позиц.)	4 (С)
9.	Микита Ш.	5 (С)	3 (С)	6 (оцінка)	4 (С)
10.	Ілля С.	4 (Н)	2 (Н)	3 (ігровий)	2 (Н)
11.	Давид М.	10 (В)	5 (В)	6 (позиц.)	6 (В)
12.	Лука Ш.	8 (С)	4 (С)	6 (позиц.)	4 (С)
13.	Олександра К.	7 (С)	4 (С)	10 (навч.)	4 (С)
14.	Влад Є.	8 (С)	4 (С)	6 (позиц.)	4 (С)

Таблиця 2.

Протокол результатів діагностичного обстеження старших дошкільників щодо готовності до навчання у школі; констатувальний етап експерименту.

Старша дошкільна група – «Всезнайки Б»

Умовні позначення:

В – високий рівень, С – середній рівень, Н – низький рівень.

№	Ім'я досліджуваних	«Бесіда про школу» (Т. Нежнова)	«Бесіда» (Т. Нежнова)	Тест М. Гінзбурга	Тест Л. Венгера
1.	Лук'ян М.	5 (С)	4 (С)	6 (позиц.)	4 (С)
2.	Марко І.	5 (С)	4 (С)	6 (оцінка)	4 (С)
3.	Ренат В.	3 (Н)	2 (Н)	3 (ігровий)	2 (Н)
4.	Кирил Я.	3 (Н)	1 (Н)	3 (ігровий)	2 (Н)
5.	Яромир В.	9 (В)	5 (В)	10 (навч.)	6 (В)
6.	Михайло Г.	10 (В)	5 (В)	12 (соціал.)	6 (В)
7.	Данило К.	8 (С)	4 (С)	8 (соціал.)	4 (С)
8.	Олександр К.	5 (С)	4 (С)	6 (соціал.)	4 (С)
9.	Мішель В.	7 (С)	3 (С)	6 (оцінка)	4 (С)
10.	Злата Л.	3 (Н)	2 (Н)	6 (позиц.)	2 (Н)

Таблиця 5.

Протокол результатів діагностичного обстеження старших дошкільників щодо готовності до навчання у школі; контрольний етап експерименту.

Старша група – ЗДО «Вулик» «Всезнайки А».

Умовні позначення: В – високий рівень, С – середній рівень, Н – низький рівень.

№	Ім'я досліджуваних	«Бесіда про школу» (Т. Нежнова)	«Бесіда» (Т. Нежнова)	Тест М. Гінзбурга	Тест Л. Венгера
1.	Тереза Г.	9 (В)	5 (В)	6 (позиц.)	4 (С)
2.	Захар Г.	9 (В)	5 (В)	6 (оцінка)	4 (С)
3.	Тадей З.	5 (С)	3 (С)	3 (ігровий)	4 (С)
4.	Матвій П.	6 (С)	4 (С)	3 (ігровий)	4 (С)
5.	Устина П.	7 (С)	3 (С)	10 (навч.)	6 (В)
6.	Емма Прил.	9 (В)	5 (В)	12 (соціал.)	6 (В)
7.	Емма Прок.	7(С)	3 (С)	8 (соціал.)	4 (С)
8.	Артем Х.	3 (Н)	2 (Н)	6 (позиц.)	4 (С)
9.	Микита Ш.	5 (С)	3 (С)	6 (оцінка)	4 (С)
10.	Ілля С.	6 (С)	3 (С)	3 (ігровий)	2 (Н)
11.	Давид М.	10 (В)	5 (В)	6 (позиц.)	6 (В)
12.	Лука Ш.	8 (С)	4 (С)	6 (позиц.)	4 (С)

13.	Олександра К.	7 (С)	4 (С)	10 (навч.)	4 (С)
14.	Влад Є.	8 (С)	4 (С)	6 (позиц.)	4 (С)

Таблиця 6.

Протокол результатів діагностичного обстеження старших дошкільників щодо готовності до навчання у школі; контрольний етап експерименту.

Старша група – ЗДО «Вулик» «Всезнайки Б» (експериментальна).

Умовні позначення: В – високий рівень, С – середній рівень, Н – низький рівень.

№	Ім'я досліджуваних	«Бесіда про школу» (Т. Нежнова)	«Бесіда» (Т. Нежнова)	Тест М. Гінзбурга	Тест Л. Венгера
1.	Лук'ян М.	9 (В)	5 (В)	6 (позиц.)	4 (С)
2.	Марко І.	5 (С)	4 (С)	6 (оцінка)	4 (С)
3.	Ренат В.	3 (Н)	2 (Н)	3 (ігровий)	2 (Н)
4.	Кирил Я.	3 (Н)	2 (Н)	3 (ігровий)	2 (Н)
5.	Яромир В.	10 (В)	5 (В)	10 (навч.)	6 (В)
6.	Михайло Г.	10 (В)	5 (В)	15 (навч.)	7 (В)
7.	Данило К.	9 (В)	5 (В)	8 (соціал.)	4 (С)
8.	Олександр К.	9 (В)	5 (В)	6 (соціал.)	6 (В)
9.	Мішель В.	10 (В)	5 (В)	6 (оцінка)	7 (В)
10.	Злата Л.	3 (Н)	3 (Н)	6 (позиц.)	2 (Н)